

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA

**TAARIFA YA UCHAMBUZI WA MAJIBU YA
WATAHINIWA WA MTIHANI WA UALIMU DARAJA
LAA (GATCE) 2021**

TEHAMA

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA

**TAARIFA YA UCHAMBUZI WA MAJIBU YA
WATAHINIWA WA MTIHANI WA UALIMU DARAJA
LA A (GATCE) 2021**

636 TEHAMA

Imechapwa na:

Baraza la Mitihani laTanzania,
S.L.P 2624,
Dar es Salaam, Tanzania.

©Baraza la Mitihani la Tanzania, 2021

Haki zote zimehifadhiwa.

YALIYOMO

DIBAJI	iv
1.0 UTANGULIZI.....	1
2.0 UCHAMBUZI WA MAJIBU YA WATAHINIWA KWA KILA SWALI.....	2
2.1 SEHEMU A: Maswali ya Majibu Mafupi	2
2.1.1 Swali la 1: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano	2
2.1.2 Swali la 2: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano	4
2.1.3 Swali la 3: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano	7
2.1.4 Swali la 4: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA	10
2.1.5 Swali la 5: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA	12
2.1.6 Swali la 6: Ufundishaji na Ujifunzaji wa Masomo ya Mfano ...	15
2.1.7 Swali la 7: Upimaji	17
2.1.8 Swali la 8: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano	19
2.1.9 Swali la 9: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano	22
2.1.10 Swali la 10: Upimaji	24
2.2 SEHEMU B: Maswali ya Insha.....	27
2.2.1 Swali la 11: Misingi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA	27
2.2.2 Swali la 12: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano	32
2.2.3 Swali la 13: Upimaji	35
2.2.4 Swali la 14: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA	39
2.2.5 Swali la 15: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA	43
2.2.6 Swali la 16: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA	48
3.0 UCHAMBUZI WA UFAULU WA WATAHINIWA KATIKA KILA MADA	51
4.0 HITIMISHO	52
5.0 MAPENDEKEZO	53
<i>Kiambatisho .....</i>	54

DIBAJI

Baraza la Mitihani la Tanzania linapenda kutoa taarifa ya Uchambuzi wa Majibu ya Watahiniwa wa Mtihani wa Ualimu Daraja la A katika somo la TEHAMA 2021. Taarifa hii imeandaliwa kwa lengo la kutoa mrejesho kwa wadau wa elimu, wakuu wa vyuo, wathibiti ubora wa shule, wanachuo, wakufunzi na watunga sera kuhusu namna watahiniwa walivyojibu maswali ya mtihani.

Uchambuzi umefanyika kwa kila swali kuonesha idadi na asilimia ya watahiniwa waliokuwa na kiwango kizuri, wastani na hafifu. Taarifa hii imeonesha mambo yaliyosababisha watahiniwa kufaulu au kushindwa kujibu maswali kwa usahihi. Kwa ujumla, ufaulu katika somo la TEHAMA ulikuwa wa kiwango kizuri. Katika mada 4 zilizo tahiniwa mada tatu (3) zilikuwa na kiwango kizuri cha ufaulu na mada moja (1) ilikuwa na kiwango cha wastani cha ufaulu. Kiwango kizuri cha ufaulu kimetokana na watahiniwa kuwa na maarifa ya kutosha katika mada zilizopimwa na kuelewa matakwa ya maswali waliyoulizwa. Kwa upande mwingine, uchambuzi unaonesha kuwa baadhi ya watahiniwa walishindwa kujibu maswali hayo kwa usahihi kutokana na kutokuwa na maarifa ya kutosha na kushindwa kutambua matakwa ya maswali waliyoulizwa watahiniwa.

Ni matumaini ya Baraza la Mitihani la Tanzania kuwa mrejesho wa taarifa hii utawezesha wadau wa elimu kuchukua hatua stahiki zitakazolenga kuendeleza kiwango hiki cha ufaulu kwa mitihani ijayo.

Mwisho, Baraza linapenda kuwashukuru maafisa mitihani, wakufunzi na wadau wote walioshiriki katika uchambuzi wa takwimu katika kuanda taarifa hii.

Dkt Charles E. Msonde
KATIBU MTENDAJI

1.0 UTANGULIZI

Taarifa hii inawasilisha uchambuzi wa majibu ya watahiniwa wa somo la Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) kwa Mtihani wa Ualimu Daraja A (GATCE) uliofanyika Mei 2021. Mtihani huu ilitungwa kwa kuzingatia muhtasari wa somo la TEHAMA wa mwaka 2009.

Mtihani ulikuwa na maswali 16 yaliyogawanyika katika sehemu mbili A na B. Sehemu A ilikuwa na maswali 10 yaliyohitaji majibu mafupi ambapo kila mtahiniwa alitakiwa kujibu maswali yote. Kila swali lilikuwa na alama nne (4). Sehemu B ilikuwa na maswali sita (6) ya insha, mtahiniwa alitakiwa kujibu maswali manne (4). Kila swali lilikuwa na alama 15. Mtihani huu ulikuwa na jumla ya alama 100 ambapo sehemu A ilikuwa na alama 40 na sehemu B ilikuwa na alama 60.

Jumla ya watahiniwa 3,141 walisajiliwa kufanya mtihani wa GATCE, kati yao watahiniwa 3,105 walifanya mtihani. Ufaulu katika matokeo haya ni mzuri kwani watahiniwa wote 3,105 (100%) walifaulu kwa kiwango kizuri ikilinganishwa na ufaulu wa mwaka 2020 ambapo watahiniwa 3,488 walifanya mtihani na watahiniwa 3,487 (99.97%).

Katika taarifa hii viwango vya ufaulu vimegawanyika katika makundi matatu ambayo ni:(70-100) kizuri, (40-69), wastani na (0-39) hafifu. Aidha, chati na majedwali vimeambatanishwa ili kufafanua ufupisho wa takwimu za ufaulu wa watahiniwa. Katika ufupisho huo, rangi ya kijani inawakilisha ufaulu kwa kiwango kizuri, rangi ya njano inawakilisha kiwango cha wastani na kiwango hafifu kinawakilishwa na rangi nyekundu. Katika taarifa hii, uchambuzi umeonesha matakwa ya kila swali, majibu mazuri ya watahiniwa na makosa waliyofanya wakati wa kujibu maswali husika. Vilevile, baadhi ya vielelezo vya majibu sahihi na majibu yasiyo sahihi vimeambatanishwa kwa ufanuzi zaidi. Pia hitimisho na mapendekezo vimetolewa mwishoni mwa taarifa hii.

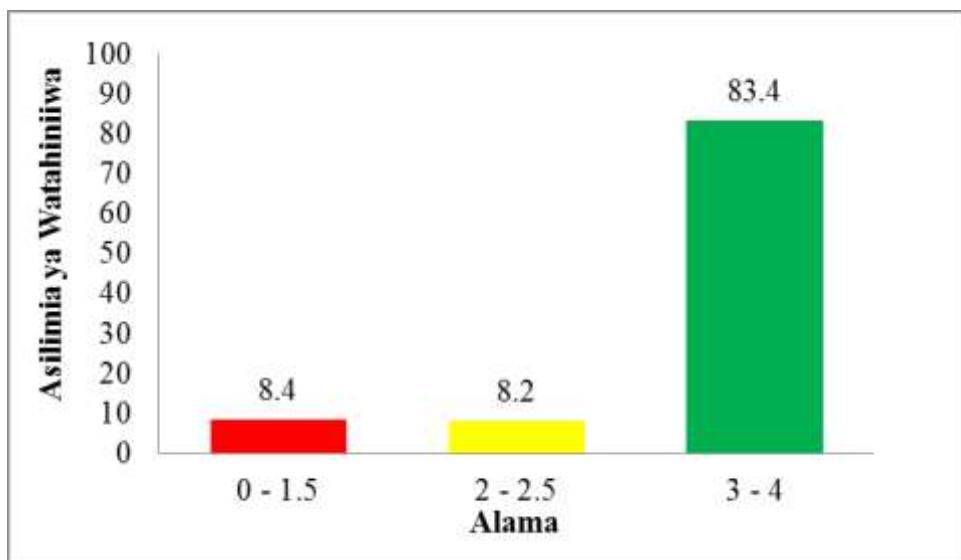
2.0 UCHAMBUZI WA MAJIBU YA WATAHINIWA KWA KILA SWALI

2.1 SEHEMU A: Maswali ya Majibu Mafupi

Sehemu hii ilikuwa na maswali ya majibu mafupi 10 ambapo watahiniwa walitakiwa kujibu maswali yote. Kiwango cha ufaulu katika kila swali kiligawanyika katika sehemu kuu tatu ambazo ni alama 0 hadi 1.5 kiwango hafifu, alama 2 hadi 2.5 kiwango cha wastani na alama 3 hadi 4 kiwango kizuri.

2.1.1 Swali la 1: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano

Swali hili lilitaka mtahiniwa kueleza kwa kifupi hatua nne anazopaswa kufuata mwalimu wakati wa kutumia televisheni kufundisha mada ya kusikiliza kwa usahihi habari iliyosemwa. Kwa ujumla swali hili lilikuwa na kiwango kizuri cha ufaulu kwani kati ya watahiniwa 3105 (100%) waliofanya mtihani, watahiniwa 2844 (91.6%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4. Chati Na.1 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 1: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 1.

Takwimu zinaonesha kuwa watahiniwa 2589 (83.4%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4, watahiniwa 254 (8.2%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 262 (8.4%) walipata alama kuanzia 0 hadi 1.5.

Uchambuzi zaidi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa walio wengi 2844 (91.6%) walikuwa na maarifa katika dhana ya usikivu hivyo waliweza kufafanua hatua zote kwa usahihi. Katika kufafanua hatua hizo watahiniwa waliandika majibu mbalimbali kama vile; *hakikisha darasa liko katika hali ya utulivu, zingatia hatua zote za uwashaji wa televisheni kisha washa, waache wanafunzi wasikilize, kisha waulize maswali*. Mtahiniwa mwingine aliandika; *kuandaa habari itakayo semwa, kuwapanga wanafunzi katika mkao mzuri, kuandaa zana ambayo ni televisheni, kuwasha, kuwaacha wanafunzi wasikilize, kuuliza maswali*. Aidha, mwingine aliandika; *kuandaa vifaa, kuunganisha vifaa hivyo, kuwaandaa wanafunzi, kuwasilisha habari na kuwaacha wanafunzi wasikilize kisha kuuliza maswali*. Kielelezo Na. 1.1 kinaonesha sampuli ya majibu sahihi ya mtahiniwa.

1. <i>iy Kuandaa malingira pangia na vifaa. Mfano chumba maalumu pangia na televisheni</i>
<i>iiy Kuhakikisha wanafumi wapo kothika hali ya uuhiliu kwa ajili ya kusikiliza habari iliyosemwa</i>
<i>iiy Kuhakikisha kila mwanafunzi kaandaa sehemu ya kuandaa mambo inuhimu k aliyejasitia kothika habari iliyosemwa</i>
<i>iiy Kuwasha televisheni na kuhakikisha kila mwanafuni anasikiliza kwa matini habari inayosemwa</i>

Kielelezo Na. 1.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 1.

Katika Kielelezo Na.1.1 mtahiniwa alieleza kwa usahihi hatua nne ambazo mwalimu anapaswa kufuata wakati wa kutumia televisheni kufundisha mada ya kusikiliza habari iliyosemwa.

Kwa upande mwingine uchambuzi zaidi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 261 (8.4%) walikuwa hawana maarifa yakutosha kuhusu dhana ya usikivu hivyo walishindwa kujibu kwa usahihi. Kwa mfano, wapo walioandika; *kuandaa vifaa vitakavyo tumika kama vile, televisheni, na rimoti, kuunganisha waya pamoja na deki na kuwasha, kutafuta kituo cha televisheni na kuzima televisheni*. Wengine

waliandika *lengo mabsusi*, *umri na uelewa wa walengwa mazingira tulivu* aidha mtahiniwa mwagine aliandika; *hakikisha unaumeme, uwe umelipia luku, unganisha kwenye umeme, matumizi ya Lugha*. Kielelezo Na. 1.2 ni sampuli ya majibu yasiyo sahihi.

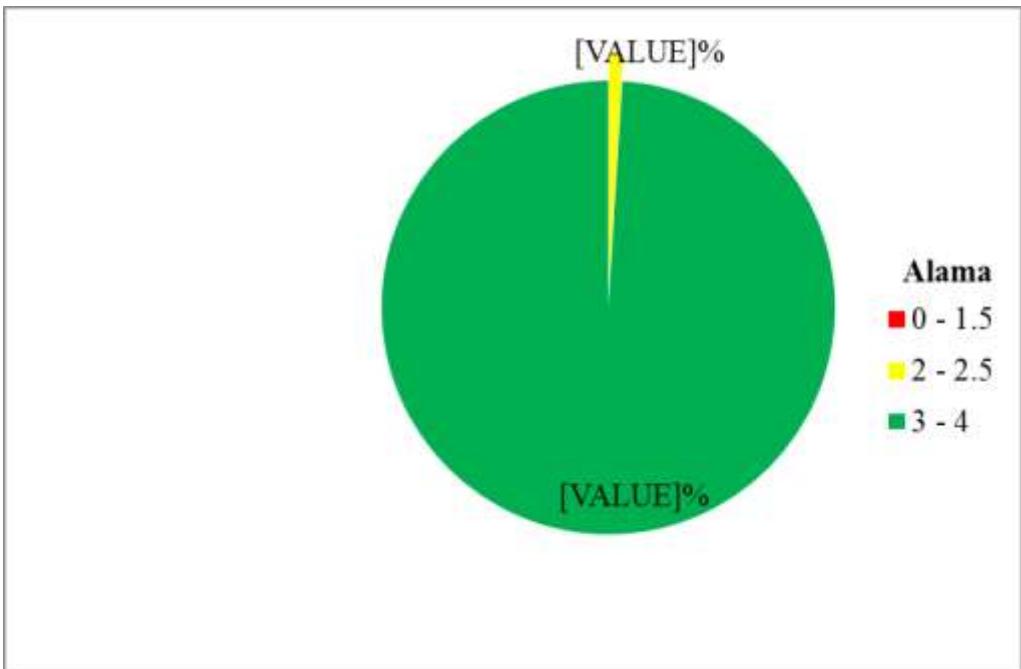
1 i. <i>Kupokez</i>
- Hapa mwanafunzi ana takiwa kuwa ma kini ili kujua kile kinachosemewa
ii. <i>Kuelewa</i>
- Mwanafunzi ana takiwa <i>Kuelewa</i> kile kinachosemewa au <i>Kuzungumzwa</i>
iii. <i>Kukumbuka</i>
- pia mwanafunzi ana takiwa awere ku kumbuka jiseli ya habari alichokisikiliza blua habari iliyosemwa
iv. <i>Ujumbe</i>
- Kwanafunzi pia afanikia ujumbe alii pata kuwa kurikiliza habari ili yosemwa

Kielelezo Na. 1.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 1.

Katika Kielelezo Na. 1.2 mtahiniwa alieleza hatua za stadi ya kusikiliza badala ya kueleza hatua anazopaswa mwalimu kufuata wakati wa kutumia televisheni kufundisha mada ya kusikiliza habari iliyosemwa.

2.1.2 **Swali la 2: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano**

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kuainisha changamoto nne zinazoweza kumfanya mwanafunzi kuhitaji ushauri nasaha. Watahiniwa 3,105 (100%) walifanya swali hili ambapo watahiniwa 3105 (100%) walikuwa na kiwango kizuri cha ufaulu kwani walipata alama 3 hadi 4. Chati Na.1 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 2: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 2.*

Takwimu zinaonesha kuwa watahiniwa 3102 (99.9%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4. Aidha, watahiniwa 31 (1%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 hakukuwa na watahiniwa waliopata alama kuanzia 0 hadi 1.5.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa 3,105 (100%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4. Hii inaonesha kwamba watahiniwa hao walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya ushauri nasaha. Katika kuainisha changamoto hizo watahiniwa hao waliandika majibu mbalimbali kama vile; *kushuka kitaaluma/masomo, kubadilika kwa tabia kupata mimba, kukosa ushauri juu ya uchanguzi wa masomo, matumizi ya madawa ya kulevyta Mwingine aliandika hivi; ugumu wa maisha, changamoto za kimasomo, changamoto za kimahusiano, changamoto za kutotimiziwa haki kama mtoto/mwanafunzi*. Pia, mtahiniwa mwingine aliandika; *changamoto za kufeli mitihani, utoro shulen, changamoto za kifamilia, mahusiano ya kimapenzi*. Kielelezo Na. 2.1 kinaonesha sampuli ya majibu sahihi kutoka kwa mmoja wa watahiniwa.

2.	<p>i/ Matatizo ya firufya mfuni jinsi ya kuepu kana na hatar nje tama magonywa (Ukimwi)</p> <p>ii/ Matatizo ya kituahumu na namna ya kusoma</p> <p>iii/ Matatizo ya kifamilia myano kufiuwa (mivila) Mofepu wa mahitaji ya mukumu.</p> <p>iv/ Matatizo ya kiumri na mifurio wa mawazo.</p>
----	--

Kielelezo Na. 2.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 2.

Katika Kielelezo Na. 2.1 mtahiniwa alieleza kwa usahihi changamoto nne zinazo weza kumfanya mwanafunzikuhitaji ushauri nasaha.

Kwa ujumla swali hili ni mionganoni mwa maswali yaliyo kuwa na ufaulu mzuri kwani asilimia moja ya ndio waliopata alama kuanzia 2 hadi 2.5. Wengi wao waliandika hoja mbili kwa usahihi hivyo kupata alama pungufu. Kielelezo Na.2.2 kinaonesha majibu ya mtahiniwa katika swali hili.

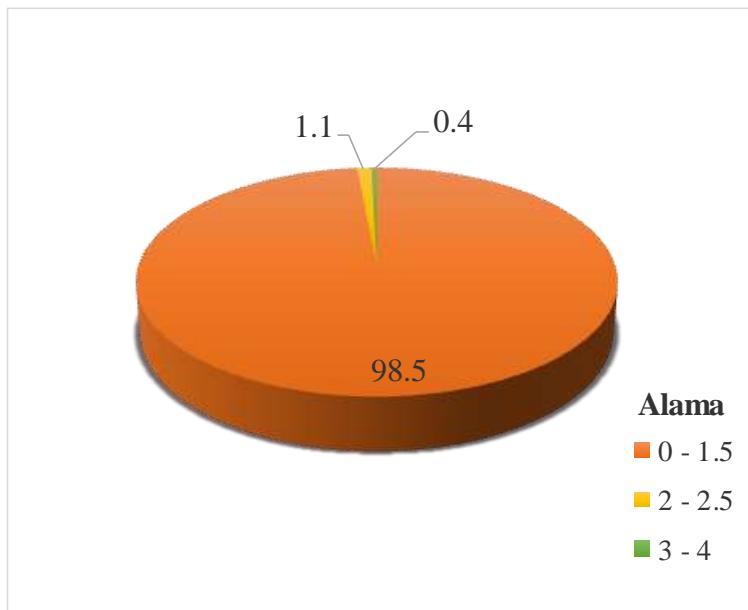
2.	<p>i/y Kufeli mitihani. Mwanafumi unaweza kuhitaji kuishauriwa kwa sababu ya changamoto ya kufeli mitihani.</p> <p>ii/y Migogoro ya Kifamilia. Myano warazi walie hawataki aendelee Kusoma.</p> <p>iii/y Migogoro kati yake na wanafunzi wenza kie. Myano wenza kie wanamtembe hana ushikiano au uhusiano mzungu pembe na wanafunzi wenza kie.</p> <p>iv/y Changamoto binafsi. Myano kabebci ujauz, tu anahitaji kuepu nasaha ajenye nini. <u>Biladaya</u> Kupata mlimba shulenii.</p>
----	--

Kielelezo Na. 2.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 2.

Katika Kielelezo Na. 2.2 mtahiniwa alieleza hoja (i), (ii), na (iii) kwa usahihi. Aidha hoja ya (iii) aliirudia hivyo kuwa na alama 3 kati ya 4.

2.1.3 Swali la 3: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kueleza kwa ufupi dhana za (a) Seva, (b) Routa, (c) Modem na (d) Swichi mtandao kama zinavyotumika katika uunganishaji wa mtandao wa kompyuta. Uchambuzi unaonesha kuwa watahiniwa 3058 (98.5%) walipata alama2 hadi 2.5, hivyo kufanya ufaulu katika swali hili kuwa hafifu. Chati Na. 3 inaonesha ufaulu kwa

watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 3: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 3.

Takwimu zinaonesha kuwa watahiniwa 3,058 (98.5%) walipata alama kuanzia 0 hadi 1.5, watahiniwa 35 (1.1%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 11(4%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4.

Uchambuzi zaidi uliofanyika katika majibu ya watahiniwa ulibaini kuwa watahiniwa wengi 3,058 (98.5%) hawakuwa na maarifa ya kutosha juu ya dhana za Seva, Routa, Modem na Swichi Mtandao. Wengi wao waliandika

majibu yasiyo sahihi katika kila kipengele. Kwa mfano katika kipengele (a) watahiniwa waliandika kazi ya nyanja ya kutunza taarifa mbalimbali kama ni *kitendo cha kuhifadhi mafaili mbalimbali* badala ya kueleza dhana ya seva, wengine waliandika seva ni *programu katika kompyuta*. Aidha mtahiniwa mwingine aliandika kuwa; *seva ni kitendo cha kuhifadhi mafaili mbalimbali katika kompyuta*. Watahiniwa hao walishindwa kuelewa kwamba seva ni kompyuta maalumu inayotumika kutunza na kusambaza taarifa za aina mbalimbali katika mtandao.

Katika kipengele (b), watahiniwa waliandika kazi ya *uunganishaji na kompyuta nyingine*, mwingine aliandika *ni ile hali ya kuunganisha nyaya zote*; watahiniwa hao walishindwa kuelewa kwamba routa ni kifaa kinachotumika kusafirisha mafungu ya taarifa kupitia mtandao kwa kutumia heda na majedwali ili kubainisha njia nzuri ya usafirishaji wa taarifa.

Katika kipenge (c), watahiniwa waliandika kazi za kuhifadhi mafaili badala ya kueleza dhana ya modemu. Wengi waliandika modemu ni; *kifaa kinauhusiano wa vifaa vya komputa*, mwingine aliandika *kuhifadhi mafaili, kuunganisha mambo mbalimbali mtandaoni*. Pia mtahiniwa mwingine aliandika; *nikifaa kinacho tumika katika kompyuta kuhifadhi data*. Watahiniwa hao walishindwa kuelewa kuwa *Routa ni kifaa kinachotumika kuruhusu kuijunga na kuwasiliana na kompyuta nyingine kupitia simu*.

Katika kipengele (d), watahiniwa waliandika kazi ya nyanja za umeme kuwasha na kuzima badala ya kuandika dhana ya Swichi mtandao. Kwa mfano mtahiniwa mmoja aliandika; *ni kifaa kinacho tumika kuwasha kompyuta*. Watahiniwa hao walishindwa kuelewa kwamba; Swichi mtandao ni kifaa kinachounganisha mawasiliano kati ya seva na kompyuta kwa kutumia waya zinazochomekwa kwenye matundu maalumu. Hufanya kazi ya kuunganisha mawasiliano ya kimtandao kutoka kwenye seva kwenda kwenye kompyuta au kompyuta na kompyuta nyingine.

Uchambuzi zaidi unaonesha pia kuwa baadhi yao walishindwa kabisa kuelezea dhana hata moja kwa usahihi kati ya dhana nne zilizoulizwa. Kielelezo Na. 3.1 kinaonesha majibu ya mtahiniwa yasiyo sahihi katika swalii hili.

3	<p>a) Seva - Kisiidizi</p> <p>b) Swichi mtakao Ni swichi ambayo inawashuhu</p> <p>c) Modem Kinatumika kuhinza taarifa</p>

Kielelezo 3 1: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 3.

Katika Kielelezo Na. 3.1 mtahiniwa aliandika majibu yasiyo sahihi katika kila kipengele kwa mfano aliandika *modemu kifaa cha kutunzia taarifa* badala ya kuandika *seva*.

Aidha, uchunguzi zaidi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa 46 (0.4%) waliweza kueleza dhana 2 hadi 4, hali hii inaonesha kuwa watahiniwa hao walikuwa na maarifa ya kutosha juu ya dhana ya mfumo wa kompyuta na mitandao yake. Baadhi ya majibu yaliyo andikwa na watahiniwa ni pamoja na; *seva ni komputa inayo weka na kusambaza taarifa, Modemu ni chombo kinacho ruhusu mawasiliano, Routa ni kiunganishi cha mawasiliano*. Mwingine aliandika; *seva ni kifaa kitumikacho kuhifadhi na kusambaza taarifa na routa nikifaa kinacho tumika kusafirisha taarifa na kupokea*. Kielelezo Na.3.2 kinaonesha majibu sahihi ya mtahiniwa.

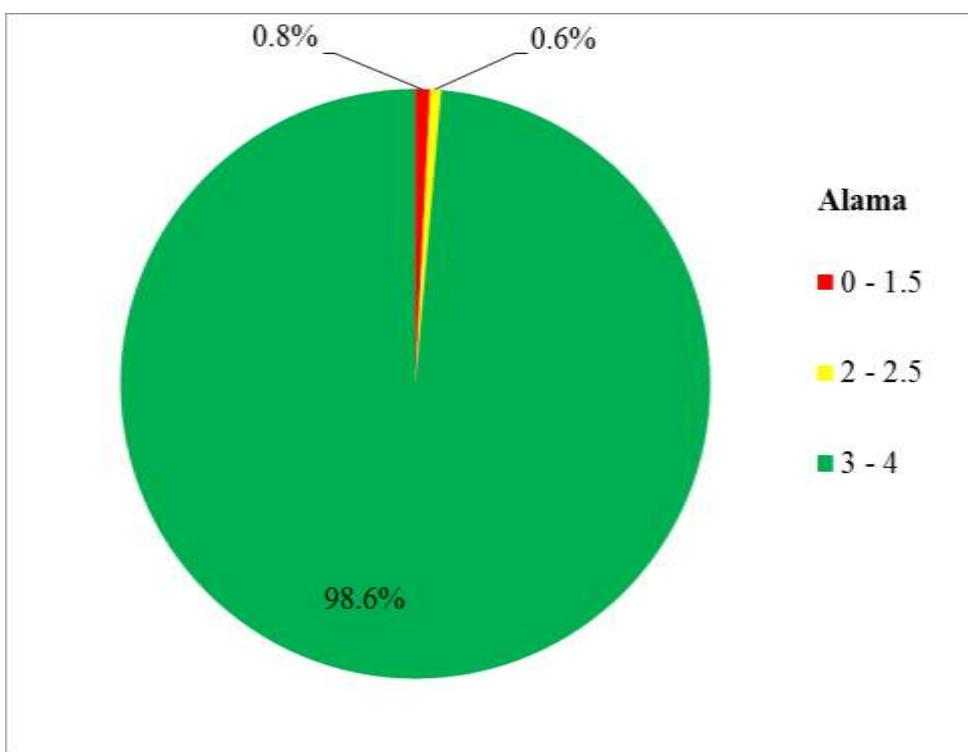
3 a)	Seva - ni kompyuta inayopokea mitandao na kusambaza kompyuta zingine.
b)	Routa - Ni kifaa kinachotumika kuongeni cha mitandao wa kompyuta kwa sehemu kubwa mfanu Taasiri nzima.
c)	Modem - Ni kifaa kinachotumika kuweza tajiri ya mitandao unatumika.
d.)	Swichi mtandao - Ni kifaa kinachopokea mawasiliano kwenye seva na kuperlera kompyuta tegemezi (clients).

Kielelezo Na. 3. 2: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 3

Katika Kielelezo Na. 3.2 mtahiniwa aliweza kueleza kwa kifupi maana ya dhana zilizo ulizwa kwa usahihi katika vipengele vyote.

2.1.4 Swali la 4: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kufafanua kwa kifupi changamoto nne anazoweza kupata mwalimu iwapo atakabidhiwa kufundisha somo la TEHAMA bila muhtasari. Watahiniwa 3,105 (100%) walifanya swalii hili, kati yao watahiniwa 3,080 (99.2%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4, hivyo kufanya swalii hili kuwa na kiwango kizuri cha ufaulu. Kiwango cha ufaulu katika swalihili kimeoneshwa kwa muhtasari katika Chati Na. 4.

Chati Na. 4: Ufaulu wa watahiniwa katika swalii la 5.

Uchambuzi unaonesha kuwa watahiniwa 3,061 (98.6%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4, watahiniwa 19 (0.6%), walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 25 (0.8%) walipata alama kuanzia 0 hadi 1.5.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa 3,080 (99.2%) ambao ni wengi walikuwa na maarifa ya kutosha katika dhana ya uchambuzi wa muhtasari wa somo la TEHAMA, hivyo kupata alama za

juu. Katika kufafanua changamoto hizo watahiniwa waliandika majibu mbalimbali kama vile *kutofikiwa lengo mahususi, kushindwa kuandaa azimio kushindwa kuchagua mbinu sahihi na kushindwa kuchagua zana bora*. Hii ilidhihirisha kuwa watahiniwa walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu umuhimu wa muhtasari hivyo waliweza kutoa changamoto anazoweza kupata mwalimu iwapo atakabidhiwa kufundisha somo la TEHAMA bila muhtasari. Kielelezo Na. 4.1 kinaonesha majibu sahihi kutoka kwa mmoja wa watahiniwa.

04.	<p>(a) Atashindua kujua malengo ya sano yeyo-yetutia kufundishwa na malengo mahsuri i mwalimu ana-kabidhiwa sano kwa gaji ya kufundisha bila ya kuwa na muhtasarani atashindua kujua malengo ya sano kwa ujumla na malengo mahsuri katika upfundishaji wake.</p> <p>(b) Atashindua kujua zana ambayo angepaswa kujua atakazetumia katika upfundishaji wa kita mada i mwalimu at akataka kufundisha sano bila ya kuwa na muhtasarani atashindua kujua zano ambayo angepaswa kuzetumia katika a kita upfundishaji wa mada.</p> <p>(c) Atashindua kujua idadi ya nifesi vifundi vifundishikati atika kufundishia somo i mwalimu atakapofundisha seme lake bila ya kuwa na muhtasarani atashindua kujua katika idadi ya nifesi ambayo vifundishikati na mwalimu wakati wa upfundishaji nei seme lake.</p> <p>(d) Atashindua kujua mbinu inyia vifundishikati katika upfundishaji na ~~somo~~ same lake i changamoto ambayo atakumbana nayo mwalimu asili no muhtasarani atashindua kujua mbinu bora na nifesi vifundishikati katika upfundishaji.</p>
-----	--

Kielelezo Na. 4.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 4

Katika Kielelezo Na. 4.1 mtahiniwa alifafanua kwa usahihi changamoto nne anazoweza kupata mwalimu iwapo atakabidhiwa kufundisha somo la TEHAMA bila muhtasari.

Hata hivyo, watahiniwa wachache 25 (0.8%) ambao hawakuwa na kiwango kizuri cha ufaulu walieleza kwa usahihi hoja moja na wengine mbili (2) kati ya nne (4) zilizo takiwa katika swali. Uchambuzi zaidi umebaini kuwa, baadhi yao waliandika maelezo ambayo hayajitoshelezi. Hali hii inadhihirisha kuwa hawakuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya uchambuzi wa muhtasari badala yake walieleza changamoto anazoweza kukumbana nazo mwalimu katika ufundishaji kama vile; *uhaba*

wa vifaa, ubovu wa miundo mbinu, mazingira ya siyo rafiki na uhaba wa vitabu. Kielelezo Na. 4.2 ni sampuli ya jibu yasiyo sahihi.

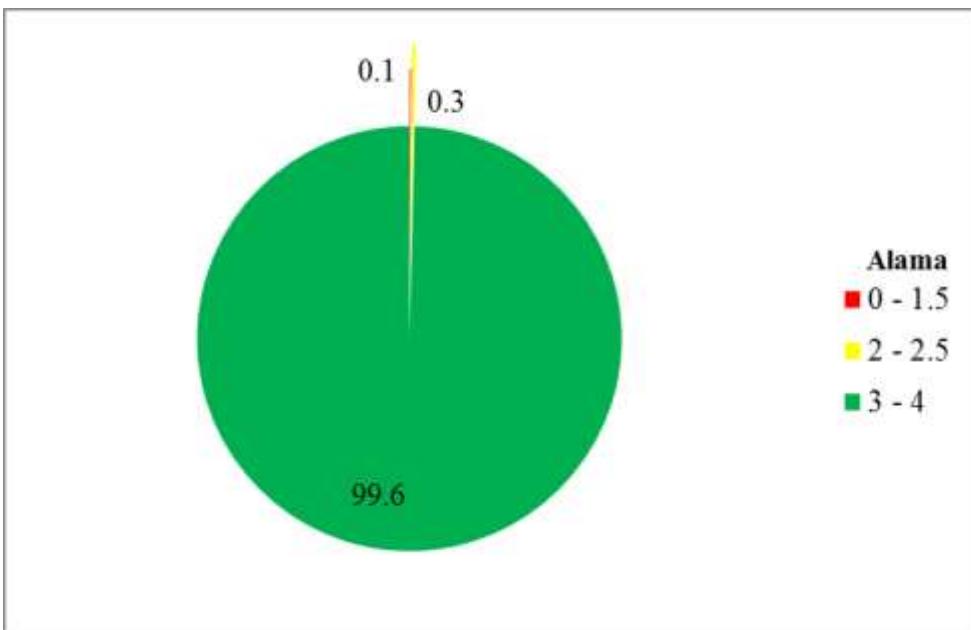
1) Ukaraji wa nishati: Mfano Umeme k utakao karu katika eneo Annofundishi, somo la TE hama.
2) Ukaraji uki mindeongini: Mfano i emu yu kuhifadhi k mpanya katika chumba Macalum
3) Utendaji mdogo iMfano mwalimu kud indye kujivisha mreke vi timu kazi vababu uno utaji ujuzi
4) Ukaraji wa umeme zilizo kukorokan ana kweni "umeme".

Kielelezo Na 4.2: ni sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 4.

Katika Kielelezo Na. 4.2 mtahiniwa aliandika mambo yanayoweza kukwamisha ufundishaji na ujifunzaji wa somo la TEHAMA badala ya changamoto anazoweza kupata mwalimu iwapo atakabidhiwa somo la TEHAMA bila muhtasari wakati wa kuandaa somo.

2.1.5 Swali la 5: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA

Swali lilimtaka mtahiniwa kubainisha njia nne zinazoweza kumsaidia mwalimu wa somo la TEHAMA kupata zana. Kwa ujumla swali hili liliwa na kiwango kizuri cha ufaulu kwani kati ya watahiniwa 3105 (100%) waliofanya swali hili, watahiniwa 3,101 (99.9%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4. Kiwango cha ufaulu katika swali hili kimeoneshwa kwa muhtasari katika Chati Na. 5.

Chati Na. 5: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 5.

Takwimu zinaonesha watahiniwa 3,092 (99.6%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4, watahiniwa 9 (0.3%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 3 (0.1%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5.

Aidha, uchambuzi zaidi wa majibu ya watahiniwa umeonesha kuwa watahiniwa walio wengi 3,101 (99.9%) walikuwa na uelewa wa kutosha kuhusu dhana ya kubuni na kufaragua zana. Hivyo waliweza kubainisha njia nne zinazoweza kumsaidia mwalimu wa somo la TEHAMA kupata zana. Watahiniwa hao waliandika majibu mbalimbali kama vile; *kununua, au kukodi, kuazima, kufaragua na kuokota*. Mtahiniwa mwingine aliandika; *kuchonga, kununua, kuokota na kuazima*. Kielelezo Na. 5.1 ni sampuli ya majibu sahihi la mtahiniwa katika swali hili.

<p>5. Njia nne zinaweza kumsaidia mwalimu wa somo la TEHAMA kupata zana ni hizi zifurata zo</p>
<p>(i) Kutengeneza</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mwalimu ili awere kupata zana za upendishaji jifunze hapa budi kutengeneza zana zako kwenye kumzungu viti mbalimbali; kama vile miti ya misumi ali kutengeneza moza.
<p>(ii) Kufaragua</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hapa mwalimu ili apate zana kuzingatuniwa ubu ni wa kubuni zana za upendishaji kwenye kumzungu makunzi ya tayo halisi iskini yanayopatikani, kati ha mwingine yanayozunguza mwalimu na Mwanafunzi.
<p>(iii) Kununua kutoke duka la shule au duka lotolo</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ililotoka karibu. Mwalimu hapa budi kutumia plesa zako kununua zana za upendishaji ni wifunzeji.
<p>(iv) Kuzingatua kutoke shule jirani</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondole la kuzingatua kutoke shule jirani yis ni wifunzeji mwalimu kupata zana za upendishaji ni wifunzeji.

Kielelezo Na.5.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 5

Katika Kielelezo Na. 5.1 mtahiniwa alibainisha kwa usahihi njia nne zinazo weza kumsaidia mwalimu wa somo la TEHAMA kupata zana.

Pamoja na kwamba watahiniwa 3,092 (99.6%) walipata ufaulu mzuri, kulikuwa na watahiniwa wachache 4 (1%) ambao walikosa maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya kutengeneza na kufaragua zana hivyo waliweza kupata alama kuanzia 0 hadi 1.5. Aidha, baadhi ya watahiniwa hao waliweza kubainisha hoja moja kwa usahihi na wengine walishindwa kubainisha kwa usahihi njia za kupata zana. Kwa mfano, baadhi ya watahiniwa walibainisha sifa za zana kama vile; *ukubwa wa zana, matumizi ya rangi, isiwe zana mtisho, isiwe ya gharama kubwa*. Wengine walibainisha zana mbalimbali kama kipanya, kibao fungo na kompyuta badala ya njia anazoweza kutumia mwalimu ili kupata zana. Kielelezo Na. 5.2 ni majibu yasiyo sahihi katika swali hili.

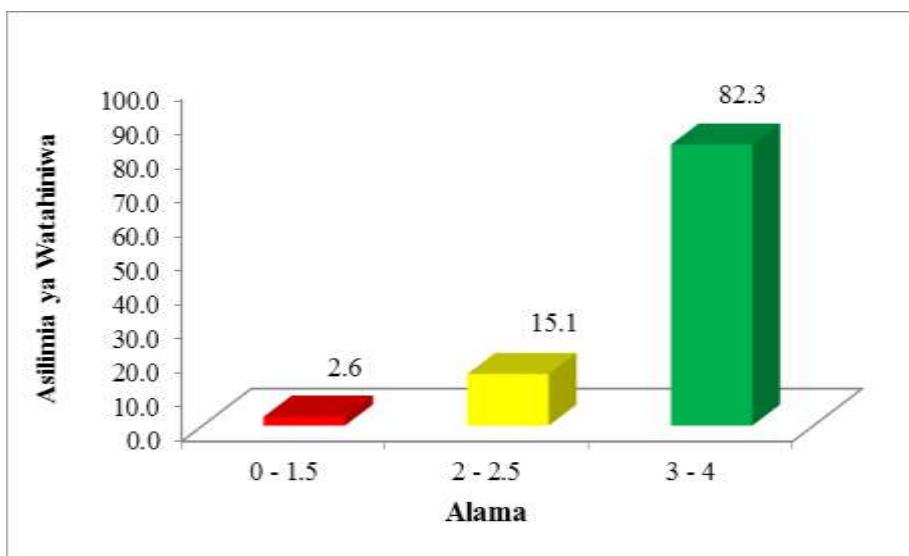
5.	i) Njia za marikizi ii) Njia za mano iii) Njia za marikizi mano iv) Njia za kupacogia.
----	---

Kielezo Na. 5.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 5

Katika kielelezo Na.5.2 mtahiniwa aliandika makundi ya zana badala ya kuandika njia za kumsaidia mwalimu kupata zana. Hata hivyo hoja moja (iv) ilikuwa sahihi, hivyo kupata alama ndogo.

2.1.6 Swali la 6: Ufundishaji na Ujifunzaji wa Masomo ya Mfano

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kueleza kwa kifupi faida nne za uwepo wa alama zinazoashiria hatari barabarani. Takwimu zinaonesha kuwa kati yao watahiniwa 3,105 (100%) walifanya mtihani kati yao, watahiniwa 3,024 (97.4%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4. Kwa ujumla ufaulu katika swali hili ulikuwa mzuri. Chati Na.6 inaonesha muhtasari wa takwimu katika swali hili.

Chati Na. 6: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 6

Uchambuzi unaonesha kuwa watahiniwa 2,555 (82.3%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4; watahiniwa 469 (15.1%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 81(2.6%) walipata alama kuanzia 0 hadi 1.5.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa wengi 3024 (97.4%) walikuwa na maarifa ya kutosha juu ya dhana ya alama za kuashiria hatari barabarani. Hivyo watahiniwa hao waliweza kueleza kwa usahihi faida nne za uwepo wa alama zinazo ashiria hatari barabarani. Kwa mfano, baadhi ya majibu sahihi ya watahiniwa yalikuwa; *Kusaidia madereva kujua alama za barabarani, kusaidia kuepusha ajaIi na kusaidia kulinda viumbe mbalimbali, kuokoa mali zinazo safirishwa zifike salama, kuokoa maisha ya watumia barabara*. Kielelezo Na. 6.1 ni sampuli ya majibu sahihi kutoka kwa mtahiniwa.

6 ii	Kutoa taarifa ; Ni kituo gani au kitu gani kinakwepo mbaeni Mfano: kiuiko, laajia kutilia /kuusha.
iii	Husaidia kupunguza ajali ; Mfano Mteremko mbaali, Mhima, Daraja.
iiii	Husaidia kutilimisha Matumizi ya Barabara; Mfano; Mataaa + huoneeha nani anaipuuwa kusimama na kuteleze.
iv	Husaidia kuchukua Tahadhari mapama; kabla ya tatizo unawuze kuacha Mfano untagaji wa zigara sehemu ya sheli.

Kielelezo Na. 6.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 6

Katika Kielelezo Na.6.1 mtahiniwa alieleza kwa usahihi faida za uwepo wa alama zinazoashiria hatari barabarani.

Hata hivyo, pamoja na swali hili kuwa na kiwango kizuri cha ufaulu watahiniwa 81 (2.6%), walipata alama 0 hadi 1.5. Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa hao walikuwa hawana maarifa kuhusu dhana ya alama za kuashiria hatari barabarani. Kwa mfano mtahiniwa aliandika; *kuokoa gharama kwa kufuata alama za barabarani; husaidia utii, husaidia nidhamu barabarani, husaidia kutoa onyo tahadhari kwa watumiaji wa barabara*. Mwingine aliandika *kupunguza misongamano na kuwapa amani wasafiri*. Hii inaonesha watahiniwa hao walikosa maarifa ya kutosha hivyo kupelekea kuandika majibu yasiyo sahihi. Kielelezo Na. 6.2 ni majibu yasiyo sahihi katika swali hili.

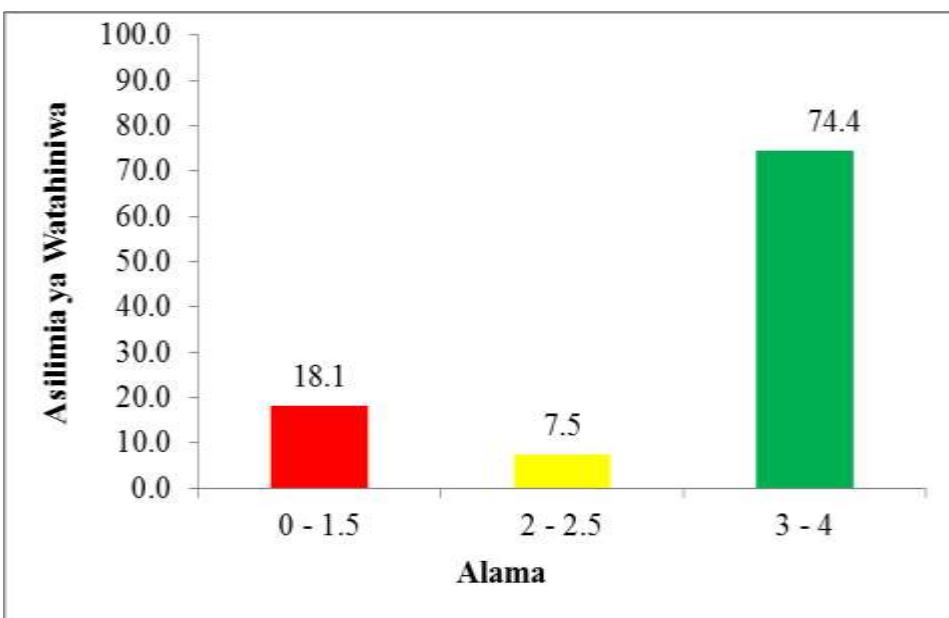
6.ii	Husaidia kufundisha uvalama juu ya gigan nba lumbesi.	i
iii)	Husaidia Mwahim kufundisha kwa kijamii.	.
iv)	Hudumia nidaamu ya darasa.	.
v)	Huongaza ari ya kijamii kwa wanafunzi.	.

Kielelezo Na. 6.2: sampuli ya jibu yasiyo sahihi katika swali la 6.

Katika Kielelezo Na.6.2 mtahiniwa hakuelewa dhana halisi ya swali kwani alieleza umuhimu wa zana za kufundishia badala ya faida za uwepo wa alama zinazoashiria hatari barabarani.

2.1.7 Swali la 7: Upimaji

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kufafanua misingi minne anayotakiwa kuzingatia mwalimu wakati wa kutunga maswali ya kuoanisha. Kwa ujumla, watahiniwa walifaalu kwa kiwango kizuri katika swali hili kwani watahiniwa 2,543(81.9%) walipata alama 2 hadi 4. Chati Na.7 inaonesha mchanganuo wa ufaulu huo.

Chati Na 7: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 7.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa wengi 2,543 (81.9%) walipata alama za juu kwani waliweza kufafanua misingi 2 hadi 4 anayotakiwa kuzingatia mwalimu wakati wa kutunga maswali ya kuoanisha. Baadhi ya majibu yao; *swali liwe na sehemu mbili yaani A na B*, *maswali yawe machache kuliko majibu, matumizi sahihi ya vitenzi katika kiini cha swali*. Majibu haya ya watahiniwa yanaonesha kuwa watahiniwa hao walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu misingi ya utunzi wa maswali ya kuoanisha. Kielelezo Na. 7.1 ni sampuli ya majibu sahihi ya mtahiniwa.

<p>7(i) Mada iwe moja, Mwalimu anapote ringa maswali ya kuoanisha anayotakiwa awe arretunga kwenye mada moja tu. Mfano Kama ni mada ya Radio inotakirâ maswali yote ya kyeu Radio.</p> <p>(ii) Upande wa maswali uwo na maswali machache na upande wa majibu yewepo majibu mengi.</p> <p>(iii) Kuweipo na pande mbili, yaani upande wa maswali na upande wa majibu.</p> <p>(iv) Upande wa maswali kuandika kwa namba za kiumu mfano I, II, III, IV na upande wa majibu kuandika kwa alphabeti, mfano + Carusha maswali yafuataya</p>
--

Kielelezo Na. 7.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 7.

Katika kielelezo Na. 7.1 mtahiniwa alifafanua kwa usahihi misingi manne anayotakiwa kuzingatia mwalimu wakati wa kutunga maswali ya kuoanisha.

Kwa upande mwingine, baadhi ya watahiniwa, 562 (18.1%) hawakuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya majaribio hivyo kuandika majibu yasiyo sahihi. Katika kufafanua misingi hiyo watahiniwa waliandika majibu mbalimbali kama vile; *mada alizo fundisha hadi mwisho, mwalimu asitumie misamiaji migumu, majibu yasiwe mengi ila siyo sana; majibu na maswali yawe sahihi, kuchanganya majibu na maswali ili mwanafunzi achangue*. Wengine walishindwa kutambua matakwa ya swali na hivyo kuandika faida za maswali ya kuoanisha kama vile; *rahisi kusahihisha, hutungwa kwenye mada moja*. Majibu haya ya watahiniwa yanaonesha kuwa walikuwa hawana maarifa ya kutosha kuhusu misingi ya utunzi wa

maswali ya kuoanisha. Kielelezo Na.7.1 kinaonesha mtahiniwa aliyeandika majibu yasiyo sahihi katika swali hili.

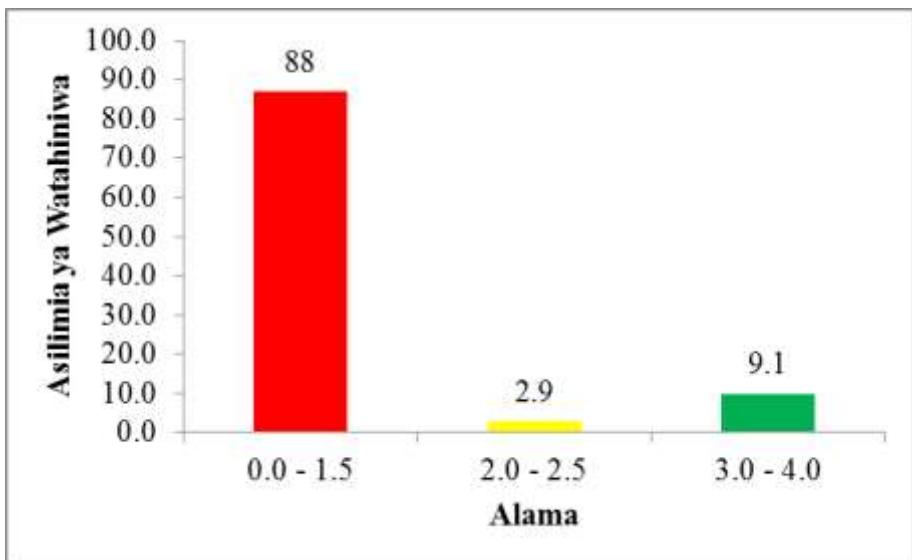
7:	i) Kuchukuuwa arimio la kazi au dekula Somo na muktasar, up somo.
	ii) Kuchunguza mada zilizofundishwa. mwalimu aktunguza mada zilizofundishwa. ili atunge nyifhani.
	iii) Silazima kutungia matihani au matukelo mada iliyo fundishwa ya kuoanisha.
	iv) Kutunga maswali kulingana na kiwa ngo cha darasa.

Kielelezo Na. 7.1: Sampuli wa majibu yasiyo sahihikatika swali la 7.

Katika Kielelezo Na. 7.1 mtahiniwa alieleza hatua za utunzi wa mtihani badala ya kueleza misingi ya utunzi wa maswali ya kuoanisha.

2.1.8 Swali la 8: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kubainisha hatua nne anazopaswa kufuata mwanafunzi wakati wa kutumia programu andishi ili kuchapa nyaraka. Kati ya watahiniwa 3,105 (100%) waliofanya swali hili, watahiniwa 371 (12%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4. Kwa ujumla swali hili lilikuwa na kiwango hafifu cha ufaulu. Kielelezo Na 8 kinaonesha mchanganuo wa ufaulu katika swali hili.

Chati Na. 8: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 8.

Uchambuzi wa takwimu unaonesha kuwa watahiniwa 2,732 (88%) walipata alama kuanzia 0 hadi 1.5, watahiniwa 90 (2.9%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 283 (9.1%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa wengi 2,732 (88%) walishindwa kubaini hatua nne anazopaswa kufuata mwanafunzi wakati wa kutumia programu andishi ili kuchapa nyaraka. Watahiniwa hao walishindwa kufuata matakwa ya swali walijikita zaidi katika kuandika usalama wa vifaa badala ya kubainisha hatua hizo, Kwa mfano mtahiniwa mmoja wapo aliandika; *kuhakikisha usalama wa vifaa, kuseti kifaa hicho katika mkao wa kukaa, kuanza kuchapa nyaraka kwa kuzingatia vigezo, kuzima kifaa*. Aidha, wengine waliandika kuhusu maandalizi ya uchapaji kama vile; *kuandaa idadi kamili ya nyaraka, kuhakikisha kama programu andishi ipo sawa baada ya marekebisho hayo basi toa na achape* badala ya kuandika hatua za uchapaji. Kielelezo Na. 8.1 kinaonesha sampuli ya majibu yasiyo sahihi kutoka kwa mmoja wa watahiniwa katika swali hili.

8

- (a) Icuandaa eneo lapi no salama kuu aji ni ya kifaa cha Programu andishi yaani sehemu isiwere na Umewu Umewu waaki maji mafiji.
- (b) Kuangalia kuamaa Usalama con Programu andishi yaani kamaani namna au imehes nfbista kubla ya kutumika.
- (c) Andaa nyaraka zote ambaazo Una hitaji kuri chapa kuu muda huo bila kufaa kura taa hata muji kuhu te chapisha nyaraka zako.
- (d) Thifadhi Uzuri Programu andishi baada ya kutumia thi kuzua madhara ya takayo te keo pindi kiaua sehemu amba, yo siu salama.

Kielelezo Na. 8.1: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 8.

Katika Kielelezo Na.8.1 mtahiniwa alieleza namna ya kutunza programu andishi badala ya kubainisha hatua nne za kufuata ili kutumia programu andishi kuchapa nyaraka.

Kwa upande mwingine, watahiniwa wachache, 371 (12%) walikuwa na ufaulu wa kiwango kizuri. Watahiniwa hao waliweza kubainisha hatua 2 hadi 4 za kufuata wakati wa kutumia programu andishi ili kuchapa nyaraka. Pia wapo watahiniwa waliobainisha hatua zote nne kwa usahihi lakini wakaandika kwa kuchanganya. Kwa mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *fungua na changua programu zote, kisha chagua programu andishi, changua Microsoft office na bonyeza kitufe cha kuanza*. Kielelezo Na. 8.2 ni majibusa hihi kutoka kwa mmoja wa watahiniwa.

8

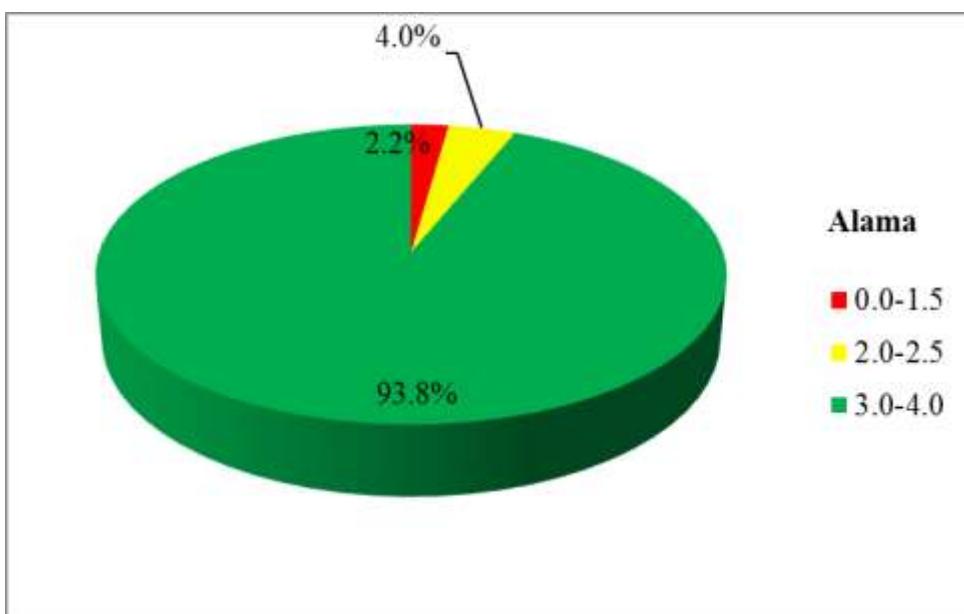
- i) Hadha ya kwanza ni kwenye "start button"
- ii) Hadha ya pili ni kuchagua programu zote "all programs"
- iii) Hadha ya tatu ni kuchagua "Microsoft office 2012 au 2015"
- iv) Hadha ya nne ni kuchagua programu andishi au "word".

Kielelezo na 8.2: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 8

Katika Kielelzo Na. 8.2 mtahiniwa alibainisha kwa usahihi hatua nne kwa kadri ya matakwa ya swali. Hii inaonesha kuwa mtahiniwa alikuwa na uelewa wa hatua za kufuata anapotaka kuandika nyaraka.

2.1.9 Swali la 9: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kufafanua faida nne za matumizi ya TEHAMA katika mawasiliano. Kwa ujumla swali hili likuwa na kiwango kizuri cha ufaulu kwani kati ya watahiniwa 3,103 (100%) waliofanya swali hili, watahiniwa 3,037 (97.8%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4. Chati Na. 9 inaonesha mchanganuo wa ufaulu katika swali hili.

Chati Na. 9: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 9.

Takwimu zinaonesha kuwa watahiniwa 2,912 (93.8%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4, watahiniwa 124 (4%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 68 (2.2%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa watahiniwa 3037 (97.8%) walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya Kutumia Mbinu/njia za Mawasiliano ya kisasa. Hivyo waliweza kufafanua kwa kifupi faida mbili (2) hadi nne (4) za matumizi ya TEHAMA katika mawasiliano. Kati yao alisilimia 87.3 waliandika faida nne (4) na hivyo kupata alama zote nne (4) Katika kufafanua faida hizo hizoz watahiniwa hao waliandika majibu mbalimbali kama vile; *hutupatia taarifa na habari*

mbalimbali, hutuwezesha kupata ujuzi, huunganisha jamii, husaidia watu kupata ajira, Pia mtahiniwa mwingine aliandika; husaidia kurahishisha mawasiliano, husaidia kuokoa muda na husaidia kutunza kumbukumbu. Kielelezo Na. 9.1 ni sampuli ya majibu sahihi kutoka kwa mmoja wa watahiniwa.

Q	TEHAMA – ni teknolojia ya habari na mawasiliano.
i	Matumizi ya TEHAMA katika Mawasiliano i) Kuhusu kiuwasiliano na watu mbalimbali katika maeneo hifadhi ofauti kwa kuhumia ufanisi kama simu, kompyuta, radio, telenisho na nyinginayo.
ii	Husidig katika upati kuanaji na uumboraji wa habari mbalimbali kupitia ufanisi kama radio, magazeti, kompyuta na telenisho.
iii	Husidig kuhumsa na kupoza nyaraka mbalimbali. Utano kupitia ufanisi ya TEHAMA kama simu na kompyuta na watu hui finiha nyaraka kama barua na nyinginayo
iv	Husidig kufanganya biajhara mbalimbali => kwa kupitia ufanisi ya TEHAMA unuu ule simu ya mbinu watu wamekuwa wakifanganya biajhara zao kwa kupitia mitanda kama WhatsApp, Facebook na hata Twitter.

Kielelezo Na. 9.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 9

Katika Kielelezo Na .9.1 mtahiniwa alifafanua kwa usahihi faida za matumizi ya TEHAMA katika mawasiliano.

Hata hivyo watahiniwa wachache 68, (2.2%) hawakuwa na maarifa ya kutosha juu ya Kutumia Mbinu/njia za Mawasiliano ya kisasa. Baadhi yao waliweza kubainisha faida moja na wengine na wengine walishindwa

kabisa kubainisha faida hizo kwa mfano mtahiniwa mmoja aliandika, *inasaidia kuepusha ajali, kuwepo na migogoro*. Kielelezo Na. 9.2 ni sampuli ya majibu yasiyo sahihi.

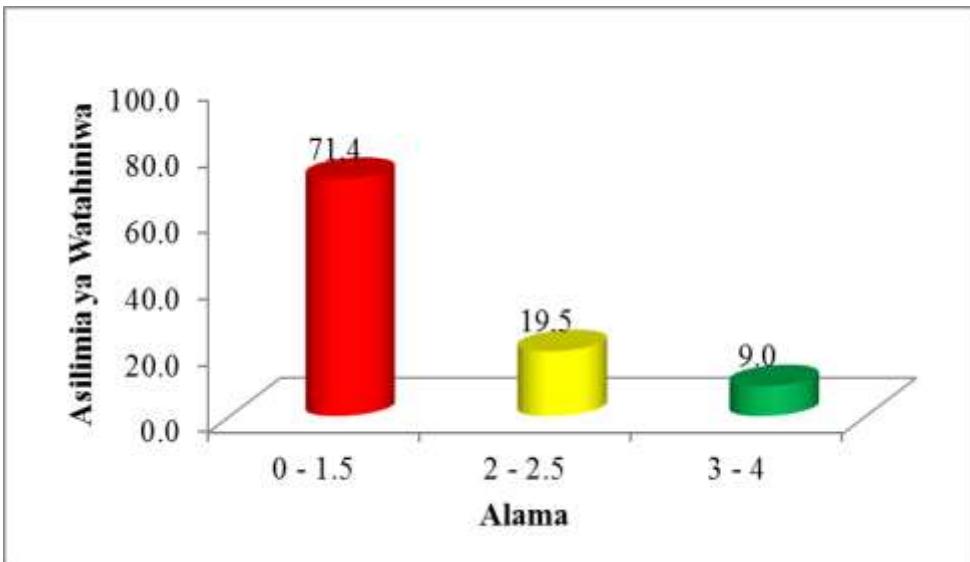
9	<p>Tehamo umewasaidie watu kufahamu namna mbalimbali za mawasiliano TEHAMA, imerahisauhe mambo mengi jenye utata hasi matumizi ya kompyuta. TEHAMA ni somo ambalo limesheheni burani. Watu wamefahamu yajambu mbalimbali yje habari.</p>
---	---

Kielelezo Na. 9.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 9.

Katika Kielelezo Na.9.2 mtahiniwa alieleza kwa ujumla vitu vilivyo kwenye mawasiliano na matumizi ya kompyuta badala ya kueleza faida za matumizi ya TEHAMA katika mawasiliano.

2.1.10 Swali la 10: Upimaji

Swali hili lilimtaka mtahiniwa kueleza mambo manne yanayotakiwa kuzingatiwa ili kuweza kutunga maswali mazuri ya kuchagua kwa ajili ya upimaji katika somo la TEHAMA. Takwimu zinaonesha kuwa watahiniwa 3105 (100%) walifanya swali hili. Kwa ujumla kiwango cha ufaulu katika swali hili kilikuwa hafifu kwani watahiniwa 887 (28.5%) walipata alama 2 hadi 4. Chati Na. 10 inaonesha ufaulu kwa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 10: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 10

Uchambuzi wa takwimu katika swali hili unaonesha kuwa watahiniwa 2,216 (71.4%) walipata alama kuanzia 0 hadi 1.5, watahiniwa 606 (19.5%) walipata alama kuanzia 2 hadi 2.5 na watahiniwa 281 (9.0%) walipata alama kuanzia 3 hadi 4.

Watahiniwa walio wengi (71.4%) hawakuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya nyenzo za upimaji. Baadhi yao waliandika faida za maswali ya kuchagua kama vile *nirahisi kusahihisha*, yanaweza *kutahiniwa katika mada nyingi, nirahisi kutoa alama*. Wengine waliandika majibu mbalimbali yasiyo sahihi, Kwa mfano mtahiniwa mmoja wapo aliandika; *swali liwe wazi kwa mwanafunzi, maswali yote yatoke katika mada zilizo fundishwa, machaguo yasiwe mengi sana wala machache sana*, na mwingine aliandika; *kuangalia Nyanja zote, kuangalia mada muhimu, kuzingatia vipengele muhimu kuzingatia idadi ya maswali*. Aidha, mtahiniwa mwingine aliandika kuwa; *kuzingatia ngazi sahihi ya darasa, kuzingatia uelewa wa wanafunzi, kuzingatia idadi ya maswali, kuwepo kwa majibu ya kuchagua na wengine waliandika uwepo wa maswali yenye kuleta kumbukumbu kwa haraka, kupima uwezo wa utendaji, kuweza kujua uwezo wa mwanafunzi, kupima uwezo wa utendaji wa mwanafunzi*. Kielelezo Na.10.1 ni sampuli ya majibu yasiyo sahihi ya mmoja wa watahiniwa.

10	ij Usomji wa taarifeni bali mbali;
	iiy Kiongozi vyomla vya habari
	iii Usomji wa rejim bali mbali; Githaka mafata
	iv Kasikiliza simizi mbali mbali;

Kielelezo Na:10.1 Sampuli ya majibu sahihi swali la 10.

Kwa upande mwingine watahiniwa 887 (28.5%) walipata alama kuanzia 2 hadi 4. Watahiniwa hawa walieleza kwa usahihi mambo mawili (2) hadi manne (4) yanayotakiwa kuzingatiwa. Kati yao watahiniwa 31 (1%) walieleza kwa usahihi mambo manne na hivyo kupata alama zote nne (4). Kwa mfano mtahiniwa mmoja aliandika; *lugha itumike kwa ufasaha, maswali yanatakiwa yawe na jibu moja tu, kuepuka matumizi ya lugha tata, majibu ya kuchagua yawe zaidi ya moja ili kumfikirisha mwanafunzi*. Hii inaonesha kuwa watahiniwa hao walikuwa na maarifa ya kutosha katika utunzi wa maswali ya kuchagua. Kielelezo Na. 10.2 kinaonesha sampuli ya majibu sahihi ya mtahiniwa.

10	(i) Utrefu una Mafunzi ya kuchagua kuu kwenye utata katika kupata jibu
	(ii) Mafunzi yanibaini kuu nafasi ambayo ni rafiki mwanafunzi kwenye unu kupata jibu linachukua
	(iii) Mafunzi yanibaini kuu katumia ta lugha rafiki ambayo ni tamponi mwanafunzi utata katika kupata jibu
	(iv) Kuepuka fentensi za ukurusha katika kutunga Mafunzi ya kuchagua

Kielelezo Na.10.2: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 10

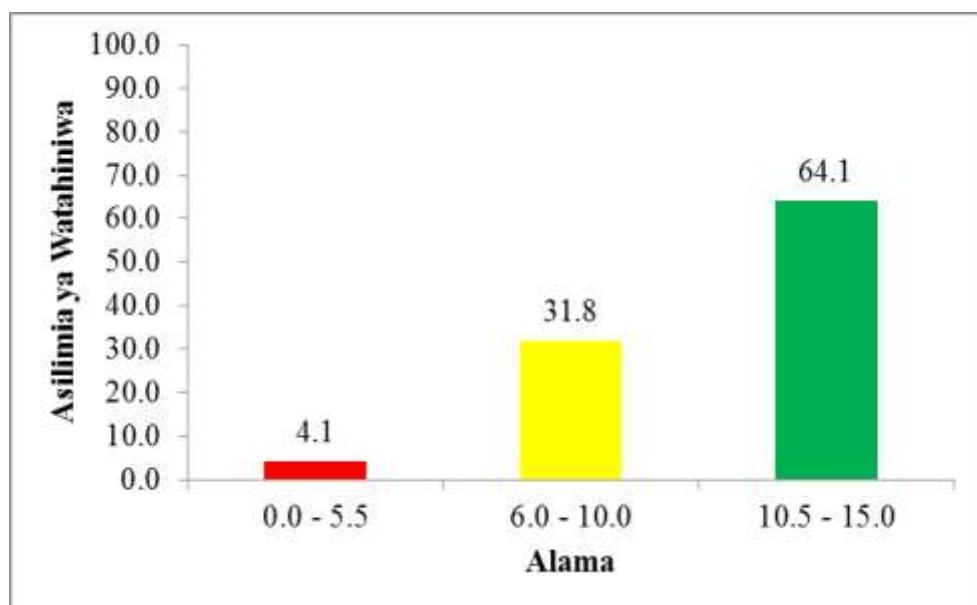
Katika Kielelezo Na.10.2 mtahiniwa alieleza kwa kifupi mambo sahihi ya kuzingatia ili kutunga maswali mazuri ya kuchagua.

2.2 SEHEMU B: Maswali ya Insha.

Sehemu B ilikuwa na jumla ya maswali sita (6) ya insha yenyе jumla ya alama sitini (60). Mtahiniwa alitakiwa kuchagua maswali manne (4) tu. Katika sehemu hii kila swali lilikuwa na alama 15. Kiwango cha ufaulu cha watahiniwa kiligawanywa katika makundi matatu kulingana na alama walizopata. Watahiniwa waliopata alama 0 hadi 5.5 walikuwa na kiwango hafifu cha ufaulu, waliopata alama kuanzia 6 hadi 10 kiwango cha wastani cha ufaulu na watahiniwa waliopata alama kuanzia 10.5 hadi 15 kiwango kizuri cha ufaulu.

2.2.1 Swali la 11: Misingi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA

Katika swali hili, watahiniwa walitakiwa kujadili mambo matano yanayoweza kuonesha kuwa, msingi wa usawa wa kijinsia hauzingatiwi wakati wa kufundisha na kujifunza somo la TEHAMA. Watahiniwa 1,873 (60.3%) walifanya swali hili, ambapo asilimia 96 walipata alama 6 hadi 14. Hivyo kufanya swali hili kuwa mionganoni mwa maswali yenyе ufaulu mzruizi. Chati Na. 11 inaonesha mchanganuo wa ufaulu huo katika swali hili.

Chati Na. 11: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 11.

Takwimu katika Chati Na. 11 zinaonesha kuwa watahiniwa 1200 (64.1%) walipata alama 10.5 hadi 15. Watahiniwa 597 (31.8%) walipata alama 6 hadi 10 na watahiniwa 76 (4.1%) walipata alama 0 hadi 5.5.

Uchambuzi zaidi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa asilimia 95.9 ya watahiniwa walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu jinsia, hivyo, waliweza kujibu swali hili kwa usahihi. Watahiniwa hao waliweza kuandika majibu kwa usahihi kama; *Utoaji wa motisha kwa wanafunzi wa jinsia moja, mkao wa wanafunzi darasani wa kujitenga, usahihishaji wa kazi kwa jinsia moja, uchangiaji wa hoja darasani, utoaji wa adhabu*. Mtahiniwa mwingine aliandika, *upendeleo wakati wa kuuliza maswali, viongozi darasani kuwa wa jinsia moja, upendeleo wa nafasi za kujibu maswali, mwalimu kutoa ushauri na motisha kwa upande mmoja*. Kielelezo Na 11.1 ni majibu sahihi ya mtahiniwa katika swali hili.

11.	<p>Usawa wa kijinsia, Ni hali ya Kuwa Kubwa hukuma na makazi kwa kua jinsi Zote bila ya upendeleo kahika mambu yote. mwalimu anapo kuu, darasani ni kuitwa au ngaribwe msingi za usawa eba kijinsia. wakati wa fulidishi na ujumbe. Yalobo yo ni mambu yoponywa unyesha msingi ya usawa eba kijinsia kuanigakiwi:</p> <p>Kugawa vitakundi bila kejali jinsi, Mwalimu wa jumla la TETAMA adadaktieka ajali usawa wa kijinsia endipo mwalimu attakopo opewa vitakundi uya wanachumu una tekiwa! opewa kwa kuchanganya jinsi yaani wanawake na wanawake kama kitakundu kitaka wanachizi ya nne inatakiba wanili wanawake wanawake na wanili wanawake wan ume Mwalimu oripo kuna kirep cikisa kuanigaki usawa wa kijinsia katika jumla halcer.</p>
-----	--

Kutumia picha na kielelezo mbali' mbali' ni nayo dhahiliha jinsia moja, mwaliyan wa domo la tephoma anapo fndidha kweli. Kutumia picha za na kielelezo utingine ambayo haujali na kudhalilishi jinsia jingine mlanoj picha za wasichana walio vaa nne, utupu, atokua haja jali usawa wa kujinsia kchika uhindishaji wa domo i lake.

Upendeleo wa kauliza na kiji bi mawali' kwa jinsia moja, Mwaliini wa domo la TEFLANDA anapo kujali habi fusha jang kwa wananchi wa kue kohiba kuuilila

11. au kijibu mawali' doroni wa kati' wa mhababilo wa uhindishaji na ujilimaji oda kuu horingach'i mafy'i wa usawa wa kijinsia. Mwalimu anatakihi abe hujua salaa kuu wananchi wote kuvyeisha umuhin' we kwa kuuiliza na kijibu mawali' wa kati' wa kujihuzeni.

Mwalimu kutoa pongeni kuu jinsia moja na kui kundamira jifisik nyingiile mae kuo mae, Mwalimu anapo kua angathia ya mae kuo mae mae kutoa pongeni na kutoi maeende maeen' wa jinsia moja na kui kundamira jifisik jingine biki jifisik abokua horingach'i usawa wa kijibig, Mwalimu anawere alashidi jinsia moja amby ambayo imetanya uzen' ilithi poli sha na jifisik nyingiile kudanya uzen' laki ni kutoi kutoi kudamini zito kujihuzeni jinsia nyingihe.

	<p>Kutba kazi na Adhabu bila kujali jinsia za wanahamu; Muslimu anayopata kazi na adhabu kwa wanahamu wali'o kusea bila kujali jinsia zao mmoja mtoto wa kipejukuchospici wif viboko Kwe nye Makalitauwadilimu atakua kutba kazi hajumey ambere mtoto wa kile ke hawari! Kuzilimya kulingana na muumbile yake au zetolelek molleja milio kuendesha kujali koo makali maeleka mwalimu atakua hajumya ni usawa wa kijinsia, Muslimu anatetiki atoe kazi na Adhabu kwa wanahamu waloe kwa kujali jinsia za wanahamu hao.</p>
11.	<p>Hiflimisho, Muslimu wa domo la TEHAMA aripo zingahia msingi wa usawa wa kijinsia kie wanahamu urukewe hawere korababishi chuki miongoni moja wanahamu; wanachini; kudolewa dumbo na pia madharo kati kaa Muumbile.</p>

Kielelezo Na 11.1 sampuli ya majibu sahihi katika swali la 11.

Katika Kielelezo Na. 11.1 mtahiniwa alionesha kwa usahihi mambo matano yanayoweza kuonesha kuwa msingi wa usawa wa kijinsia hauzingatiwi wakati wa ufundishaji na ujifunzaji wa somo la TEHAMA.

Hata hivyo, asilimia 4.1 ya watahiniwa walipata alama kuanzia 0 hadi 5.5. watahiniwa hao walitoa hoja mbili kati ya tano lakini walitoa maelezo yasiyo jitoshaleza hivyo kupata alama za chini. Baadhi yao waliandika mambo ya kufanya uwepo wa jinsia kama; *kuleta ubaguzi wa wanafunzi, kuwafanya wanafunzi kushindwa kutoa mawazo, kushindwa kufikia malengo, mahusiano mabaya baina ya mwalimu na mwanafunzi*. Hii inaonesha kuwa watahiniwa hao hawakuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana iliyotahiniwa. Kielelezo Na. 11.2 kinaonesha sampuli ya majibu yasiyo sahihi lililotolewa na mtahiniwa katika swali la 11.

11. Usawa wa kijinjia ni kitendo cha kiumeza sot uwanq kati na muunganume na muunganke katika kufundishaji na kujifunzi. Yafuatayo ni mambu matano (5) yanayoweza kuonesha kiumeza, msingi wa kijinjia hauzingati ni makati wa kufundisha na kujifunzi somo la TEHAMA:

Wanafunzi kulichukia somo la TEHAMA; Mualimii wa somo la TEHAMA hajipo zingatia usawa wa kijinjia makati wa kufundisha na kujifunzi somo la TEHAMA hupelikia wanafunzi kiumeza kulichukia somo la TEHAMA.

11. Mualimii wa somo la TEHAMA zuchukius na wanafunzi wake; Mualimii wa somo la TEHAMA hajipouez kuingatia usawa wa kijinjia makati wa kufundisha somo la TEHAMA hujababishwa kiumeza kuu mgogoni au kuchukius na wanafunzi.

Kushindua kuhues udadii na fikra za wanafunzi; Mualimii hajipo zingatia usawa wa kijinjia darasani hupelikia wanafunzi kiumeza kulieliwa somo, hiyo kiumeza mya washindue kuuibua fikra na kuhues udadii wa kudadii kuu wanafunzi.

Wanafunzi kushindue kuliypenda na kulfurahis somo la TEHAMA; Mualimii wa somo la TEHAMA pia anapokuria haflati msingi wa usawa wa kijinjia hupelikia wa wanafunzi kushindue kuliypenda na kulfurahis somo la TEHAMA.

Matabaka kati ya mawilani na usizhani; Mualimii wa somo la TEHAMA hushindua kuzingatia usawa wa kijinjia binaueka hupelikia matabaka kuu wanafunzi wake.

Hiyo, Mualimii wa somo la TEHAMA anapokuria kuzingatia msingi wa us-

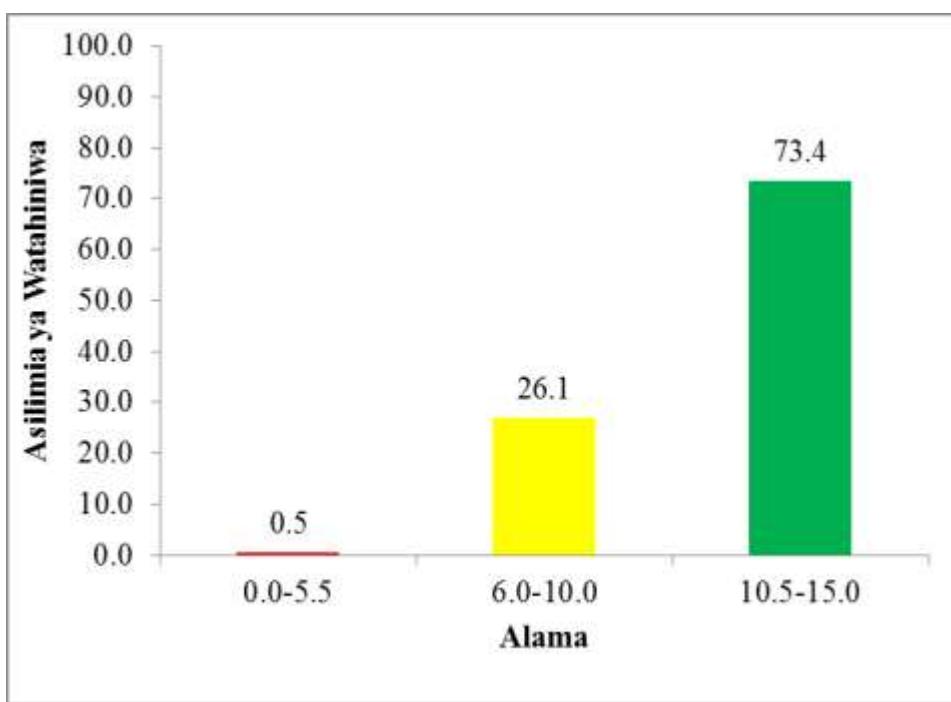
Kielelezo Na. 11.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 11

Katika Kielelezo Na.11.2 mtahiniwa aliandika madhara ya ukosefu wa usawa wa jinsia badala ya mambo yanayoweza kuonesha kuwa msingi wa

usawa wa kijinsia hauzingatiwi wakati wa kufundisha na kujifunza somo la TEHAMA.

2.2.2 Swali la 12: Ufundishaji wa Masomo ya Mfano

Swali hili lilitungwa kutoka katika mada ya Ufundishaji wa Masomo ya Mfano. Katika swalii hilo, mtahiniwa alitakiwa kujadili umuhimu wa vituo vya ushauri nasaha kwa vijana na wanafunzi wa shule za msingi. Takwimu zinaonesha kuwa watahiniwa 2,609 (84.0%) walifanya swali hili. Kati yao 2,596 (95.5%) walipata alama 6 hadi 14. Hivyo kufanya swali hili kuwa na kiwango kizuri cha ufaulu. Chati Na. 12 inaonesha muhtasari wa ufaulu katika swalii hili.

Chati Na.12: Ufaulu wa watahiniwa katika swalii la 12.

Takwimu katika Chati Na. 12 zinaonesha kuwa watahiniwa 1,915 (73.4%) walipata alama 10.5 hadi 15, watahiniwa 702 (26.9%) walipata alama 5.5 hadi 10 na watahiniwa 13 (0.5%) walipata alama 0.0 hadi 5.5.

Uchambuzi uliofanyika kwenye sampuli ya majibu ya watahiniwa ulionesha kuwa watahiniwa 2,596 (95.5%) walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu umuhimu wa vituo vya ushauri nasaha hivyo, kujenga hoja zilizoendana na matakwa ya swali. Baadhi ya watahiniwa walitoa hoja kama vile; *husaidia kupambana na changaoto mbalimbali, husaidia wanafunzi walio shuka kitaaluma husaidia jinsi ya kuchagua masomo,*

kuchagua kazi atakayo fanya akiwa mkubwa, husaidia kurekebisha mienendo. Mtahiniwa mwingine aliandika kuwa; kugundua na kurekebisha tabia, kuokoa maisha ya walio kata tamaa, kutatua matatizo kimasomo, inasaidia kuboresha taaluma ambazo zilipelekea kupata ufaulu mzuri. Kielelezo Na. 12.1 kinaonesha sampuli ya majibu ya mtahiniwa aliyejibu swali hilo kwa usahihi.

12	<p>Vituo yya ushauri nasaha! Ni vituo!</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ vituo to a. huduma au yataada, ushangu unasihi, Omayardha na unsaha kua matu, wenyo matatizo pabalimbali na kubo ushangi kua kuepulca talis au matatizo pabalimbali mfano yya vituo ni shulezi, hospitali <p>Zifuatizo ni umuhimu wa vituo yya ushauri nasaha kua wanafunzi</p> <p>Husaidia wanafunzi kua na, mitizamo na mayaro chanya, vituo yya ushangu ni muhimu kua wanafunzi madhelegi kuanabu hujenga mitizamo na mang'anya chanya juu ya maguila ya elimu au kitaaluma mfano kufeli mitibani, ng' kiekata tamaa juu ya mesuila ya kitaaluma huko batekana na viti o aya kutslea ushauri nasaha hujengenge mitazamo chanya kuaiba kubata tamara baada ya kufeli mitibani wa somofanji.</p> <p>Husaidia kurekebisha tabia za wanafunzi vituo yaa kutslea ushauri nasaha kubaka ni muhimu kua sababu inasaidia kurekebisha tabia, mbaya za wanafunzi lai lai ulumigaji wa madarasa ya kylefya na masuila ya ngezo rembe, mfano teama minnafunzi akatajia mbaya hujading na wataalamu wa vituo yaa af kutslea hudume ya ushauri nasaha, kung' wanafunzi</p>
----	--

	<p>J Husaidia kutatua na kithiong mafati za mbalimbali za kitabohope na za kijamii; vituo vya ushauri nafaa, nasaha vya umuhimu kwa obabu maaidie kutatua changamoto na mafati tano za upendishaji na ujifimaji meshuheli</p>
--	---

Kielelezo Na. 12.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 12.

Katika Kielelezo Na. 12.1 kinaonesha mtahiniwa alieleza umuhimu wa vituo vya ushauri nasaha. Kwa vijana na wanafunzi wa shule za misingi

Kwa upande mwingine, watahiniwa 13 (0.5%) walifaalu kwa kiwango hafifu kutoptana na kutokuwa na maarifa ya kutosha pamoja na kutoelewa matakwa ya swali. Aidha, baadhi yao walijadili hoja sahihi moja au mbili bila maelezo yakotosha hivyo kupata alama ndogo. Kwa mfano; mtahiniwa moja aliandika, *husaidia kuwa na amani, kuwa huru kutambua mambo mengi na kusaidia kupata motisha*. Wengine walichanganya ushauri nasaha na hospitali au vituo vya afya na kuandika majibu kama vile, *kupima uzito kwa watoto, kutibu magonjwa, kutoa chanjo*. Hii inaonesha kuwa walikuwa hawana maarifa juu ya umhimu wa vituo vya ushauri nasaha. Kielelezo Na 12.2 kinaonesha sampuli ya majibu ya mtahiniwa yasiyo sahihi katika swali hili.

12.	<p>Vituo vya ushauri nafaa; ni vituo vinavyashughulika na Kutoa Ushauri Isha mtu hili ka kulingana na tatizo au changamoto aliyonayo. Hivyo baati Kutoptana na haja zipo alazo ni umuhimu wa vituo vya ushauri nafaa kwa vijana na wanafunzi unishule za misingi.</p> <p>Humriabijihis muarafunzi na Kumje ngea hali ya ujifimaji mojci ulipo ya umuhimu wa vituo vya utaqubi kwa wanafunzi wa shule Za misingi ni Kumriabijihis muarafunzi hali ya ujifimizi auipo darasani.</p> <p>Humjengesa hali ya ushauri na utuliu, pia ni mithimu kuita na vituo vya ushauri nafaa kwa wanafunzi wa shule za misingi kwanza baada ya muarafunzi. Kutatua tatizo baada ya kushauriwa tamjenges hali ya ushauri na utuliu awapo darasani.</p>
-----	--

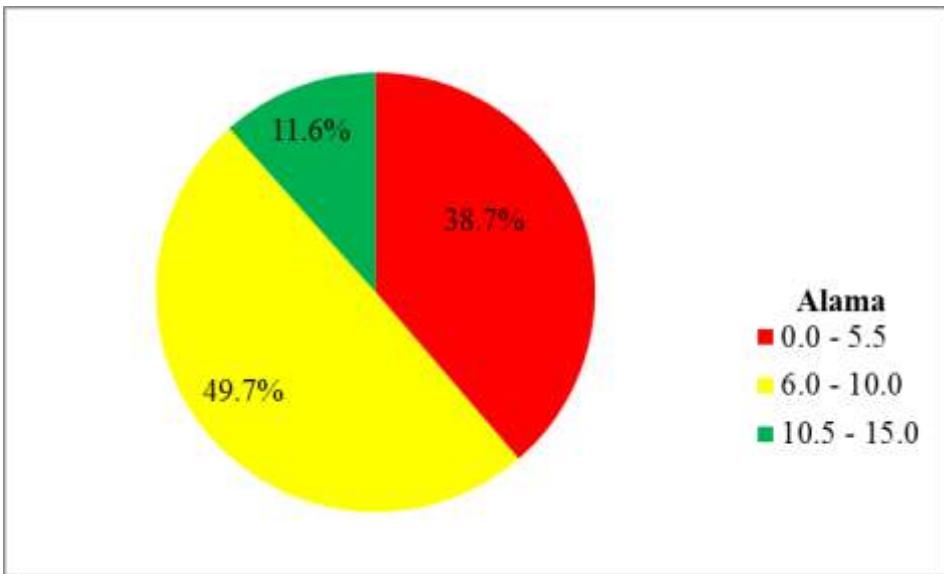
	<p style="text-align: center;">Humjengea hali ya uholisi; baada ya ulihauri niyabu kuhu muamajunzi wa shule ya mwingi itamjengea hali ya kudada juu ya jambo hunku au (Nangamoto inoyemta fiza hiyo ni muhimu kuwa na vituo vya unahibii.</p>
	<p style="text-align: center;">Humfikiuha muanafunzi juu ya jambo fulani kwa ueperi baada ya ulihauri na hata Humjengea Kumbukumbu ya kudumu Katika uijunzaji na maisho yake ya kila sita Hivyo bau kulingana na hapa zifur tazo ni umuhimu wa vituo vya ulihauri na sahi Kuwa wanafunzi wa shule za mwingi Kama iliyonelekeze.</p>

Kielelezo Na.12.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 12

Katika Kielelezo Na.12.2 mtahiniwa alieleza mbinu shirikishi za kutumia darasani badala ya kueleza umhimu wa vituo vya ushauri nasaha. Hata hivyo aliandika kwa usahihi utangulizi pekee na hivyo kupata alama chache.

2.2.3 Swali la 13: Upimaji

Watahiniwa katika swali hilo walitakiwa kuthibitisha usemi kuwa, “Utunzi wa zana nzuri za upimaji huhitaji maandalizi mazuri hasa ya jedwali la utahini” kwa kuonesha hatua tano muhimu zinazotakiwa kufuatwa wakati wa utayarishaji wa jedwali la utahini. Kwa ujumla swali hili lilikuwa na ufaulu wa wastani kwani kati ya watahiniwa 476 (15.3%) waliofanya swali hilo watahiniwa 292 (61.3%) walipata alama 6 hadi 14 kama inavyooneshwa katika Chati Na. 13.

Chati Na. 13: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 13*

Uchambuzi unaonesha kuwa watahiniwa 184 (38.7%) walipata alama 0.0 hadi 5.5, watahiniwa 237 (49.7%) walipata alama 6 hadi 10 na watahiniwa 55 (11.6%) walipata alama 10.5 hadi 14.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa umeonesha kuwa watahiniwa zaidi ya nusu (61.3%) walikuwa na kiwango cha ufaulu cha wastani. Wengi wao waliweza kuandika hatua tatu au nne kwa usahihi lakini maelezo yao yalikosa mantiki hivyo kupata alama chache. Pamoja na swali kuwa na kiwango cha wastani cha ufaulu, watahiniwa 55 (11.6%) walipata alama 10 hadi 14. watahiniwa hao waliweza kueleza hatua tano muhimu zinazo takiwa kufuatwa wakaati wa kuandaa jedwali la utahini. Watahiniwa hao walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya Upimaji na vipengele vyake. Baadhi ya majibu hayo kutoka kwa watahiniwa ni; *andaa muhtasari, chunguza mada, chagua stadi, bainisha maeneo*. Mtahiniwa mwingine aliandika; *changua muhtasari, chambua mada, chora jedwali, jaza jedwali*. Kielelezo Na.13.1 kinaonesha sampuli ya majibu sahihi katika swali hili.

13.	<p>Jedwali la utahini ni jedwali ambalo lina pande kuni mbili yaani busheto na kuhila ambao upande uki busheto hukaci mada zina zojanyiwa upimaji na upande uki pilii zina kiong nyanya za upimaji mfano ifahamu na kichhalik kuu wa ujumbe jedwali la kuhila hini lindla kihisi kuandaliwa kuni bifata hatua zako. Zifuafazo ni hatua za kufuata wakati wa ushahidi ujumbe uki jedwali la utahini:</p> <p><i>Chukua miltazari au andalio la somo, miltazari au andalio la somo si nafasi ya kujua mada ambazo si mepundi shua na ambao hizi jafundi shua ili kuandaa viaturi jedwali la utahini.</i></p> <p><i>Chunguza au angalia kuwenye andalio la somo mada ambazo si mepundi shua, kua angalia mada ambazo si mepundi shua ni muhimu ili muweza kujua sehemu zya bifanya upimaji hivyo kuangalia mada ^{ambazo ni} jali zofundi shua.</i></p> <p><i>Chagua mada muhimu katika kufanya upimaji, baada ya kujua mada zili zojundi shua i nifawiu kuangalia mada ambao zina mtahiniwa mtaubuni kufanya kaimani.</i></p> <p><i>Andaa au chora jedwali la utahini</i></p>
-----	--

Kielelezo Na.13.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 13.

Kielelezo Na.13.1 kinaonesha sampuli ya majibu ya mtahiniwa aliyeweza kuonesha hatua tatu (3) kati ya tano (5) muhimu zinazotakiwa kufuatwa wakati wa kuandaa jedwali la utahini hali iliyosababisha kupata alama za wastani. Mtahiniwa huyu aliandika kwa usahihi hatua 1,2 na ya 4 kwa mtiririko.

Kwa upande mwengine asilimia 38.7 ya watahiniwa walipata alama 0 hadi 5.5 wengi wao waliandika hatua za kufuata wakati wa kusahihisha mitihani. Kwa mfano mtahiniwa mmoja aliandika; *kuandaa mwongozo wa usahihi shahidi, pitia maswali, angalia vitenzi vilivyo tumika wakati wa kutayarisha jedwali angalia sharia, urati na uwiano*. Mtahiniwa mwengine aliandika; *kuchora mchoro, andika vipengele vyote vilivyomo kwenye Nyanja ya utambuzi*. Wengine waliweza kueleza hoja moja au mbili kwa usahihi bila kutoa maelezo wakati wengine walitoa maelezo yasiyo sahihi. Pia wapo wengine walioeleza kuhusu andalio la somo badala ya hatua za

kufuata ili kuandaa jedwali la utahini. Hii inaonesha watahiniwa hao walikosa maarifa ya kutosha kuhusu jedwali la utahini. Kielelezo Na. 13.2 ni sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali hili.

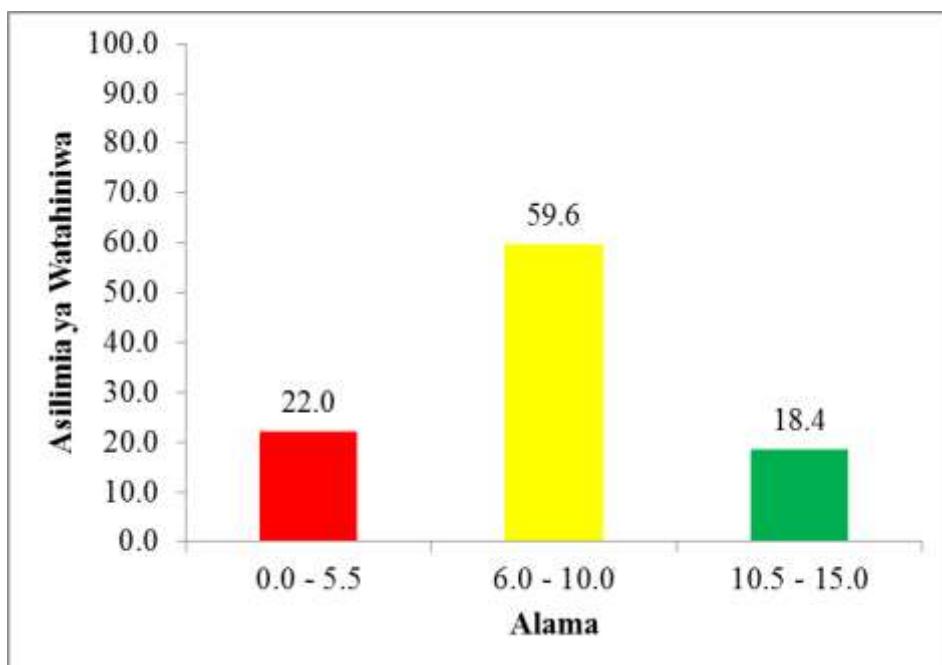
13:	<p>Jedwali la utahini ni jedwali linatalencha mtoua nyiko wa manwal na akima kabla utungaji wa mtihasi. Jedwali hili ni muhimu muhimu kuhusu na kuhanda kabla zeezi zime h utungaji wa mtihasi. Habi za jumla taliwa kifurubwa kabla utayarihaji wa jedwali la utahini ni hili zifurubwa;</p> <p>Tengo kuu. Ndani ya jedwali la utahini kuonenesha mpre kuu ambayo imesundishwa na mwalimu. Ambayo pia ndiyo atakayauzimia kabla kuhinga mhabuni wake. Kubwa kuu na yale yete ambayo ameyafundisha.</p> <p>Tengo mahusuli. Ndani jedwali la utahini kuna mada ndigo ambayo muhimu amezifurubwa - hiyo ana chagga ndani ya tengo mahusuli cura ambalo atalihinga kichwa mtihasi. uake.</p> <p>Ngazi za upimaji. Ndani ya ngazi za upimaji kuna viti vianamuhimili kumpima muvano fumi kwa kila swali na kuu kila tengo mahusuli. Kuna kupima Muziki, upabamu, matimizi, utambuzi, wundaji na Tathminii lao u muvano fumi.</p> <p>Tumla ya manwal. Ndani ya jedwali la utahini kuna habia ya kujula jumla ya manwal ambayo muhimu une yahinga kuu kila mada na kuu kila ngazi ya upimaji kuu muvano fumi.</p> <p>Uzito unswali kabla asilimia. Hii ni habia ya mawingo kabla utayarihaji wa jedwali la utahini. Ilacensi ha uzito wa nchi kuu kujumilihe pimla kuu kila nyazi na kuiweka lantika asilimia. Tumla ya manwal yete yalefe asilimia na moja.</p> <p>Hiyo ni muhimu sana kuandaa jedwali la utahini. Utamizidi muhimu wa tumla kujua mada ambayo tayariki ameshe zitungia mtihasi. Pia ati juu kusianya chanzo hi kuu kila nchi na kumribhi chia katika umbibishihi uku</p>
-----	--

Kielelezo Na. 13.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 13

Kielelezo Na. 13.2 kinaonesha majibu ya mtahiniwa ambaye alieleza mambo yaliyomo kwenye jedwali la utahini na kazi zake badala ya kuonesha hatua za kuandaa jedwali la utahini.

2.2.4 Swali la 14: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA

Katika swali hili, mtahiniwa alitakiwa kuchanganua njia tano anazoweza kutumia mwalimu ili kuweka darasa katika hali ya utulivu. Takwimu zilionesha kuwa, watahiniwa 1,900 (61.2%) walifanya swali hil. Kati ya watahiniwa hao, 1,482 (78%) walipata alama 6 hadi 14. Kwa ujumla, ufaulu katika swali hilo ulikuwa wa kiwango kizuri. Chati Na.14 inaonesha muhtasari wa ufaulu katika swali hilo.

Chati Na.14: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 14

Chati Na. 14 inaonesha kuwa, asilimia 18.4 ya watahiniwa waliofanya swali hilo walikuwa na ufaulu mzuri wa alama 10.5 hadi 14, asilimia 59.6 walikuwa na ufaulu wa wastani wa alama 6 hadi 10 na asilimia 22.0 walikuwa na ufaulu hafifu wa 0.5 hadi 5.5.

Uchambuzi zaidi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa asilimia 78 ya watahiniwa walichanganua kwa usahihi njia anazoweza kutumia mwalimu ili kuweka darasa katika hali ya utulivu. Baadhi ya hoja zilizotolewa na watahiniwa hao ni; *haiba ya mwalimu, mwalimu kufanya matayarisho bora ya kufundisha, mwalimu kupanga darasa katika mpangilio mzuri, mwalimu kuchagua mbinu stahiki, mwalimu kutoa kazi za kutosha*. Aidha mtahiniwa mwingine aliandika; *mwalimu kuwa na utangulizi, matumizi*

mazuri ya zana, mpangilio wa wanafunzi katika ukaaji, mwalimu kufundisha kwa muda unao faa, mwalimu kutumia misano kwa kuhusianisha na masomo mengine. Aidha, mwagine aliandika; *utangulizi unaovutia, kutumia motisha, kuzingatia muda*. Kielelezo Na. 14.1 kinaonesha sampuli ya majibu ya mtahiniwa aliejibu swali hilo kwa usahihi.

1	Ubuliru ni hali ya kuwa makin' auwe za kusikiliza habari inayo similiwa au inayo semwa na kuwaza kupata ciumbe uliopo. Mwalimu anawaza kuitumia njia mbalimbili ili kuwaza kuweza darasa lake kafisha hali ya ubuliru kiuwa ni pamoja na kifanya yahisatayo;
2	Kuanza tubundisho kwa utangulizi na miririto mzuri, Hali hii kuwaza kipotelea wanafunzi kuvera kiywa na uali uu na kuychunza viruri zaidi kuvani bila mmoja atakuvua anavutuwa na ubundishaji wa mwalimu na hivyo kuwa ni rahisi kifikiwa kwa malengo ya somo kwa mwalimu.
3	Kutumia lugha fasaha na yénye auweza kuweza, "Hii itawatapya wanafunzi kuwaza kuweza viruri kungachau budiashura kuvani lugha hira hisi ha mawasiliano kati ya mwalimu na wanafunzi na hivyo kuvyeza kunufaiki na chukuli nema ya utundishaji na mifunzo".

Kufundishwa na kufundusha mualimu ahatiki
 she darasa lips katika hali nzuri na
 ya ukulivu; kiuu ni pamoja na maringi
 mariri ya kuhunzia na kufundushaji
 ambayo yatambanya muwanafunzi au
 za kumutaita na kufundushaji. Maringi
 haya yasuwue na celele za watu au wanyi
 ma, wifanda, taribu na barabara hali itayo
 mtanya muwanafunzi bushindwa kujifunza vizuri

Matumizi ya zana za kufundushia zinazo
 endana na matengo ya somo; Mualimii
 yampasa kuweza kufumia zana kuba
 kufundushia zinazo endana na somo lake
 na kujelekra darasa kuuwa katika hali
 ya ukulivu hali itakayo rahisisha ubi
 ndithaji na ujifunzaji. Tafanyakira vizuri
 na kuweza kubikira lengo. la somo kua
 haraka zaidi.

Kuwapa wanafunzi mazoezi mengi
 wenye kuchochlea kujifunza wabati
 wa muda ujzi zaida au mualimu ana
 pokusekana darasani; Hali hii itawa
 tafanyakira wanafunzi kuhunzia muda
 wa kuenda vizuri kwaajili ya kujifunza
 hali itakayo wafanya tawezera kujifa
 na maeendeleo marixi kua upande
 wa basilume na hivyo kufaluu
 katika mitihani yake.

Kwa wale wanafunzi wenye kuelwa
 bura haraka katika kufundushwa kuu
 za kujewa kazi nyingine tame maromu
 au kufundusha wenzi, hii tawezera kura
 idig kuweza kuwasumbua wengine
 wabati wa ujifunzaji tawau kuuwa wana
 kuuwa na ulelewa idha haraka zaidi hali
 itakayo pelekra wengine bushindwa kuu
 fata na utundushaji.

Tarata na utundishwayo	
Hivyo mwali mu mwalimu yanatakiwa kuhakikisha kawasa darasa laiki wakati ucke lipo batii ta hali ya utulivu na kuifanya wanafunzi kuwesa kujifunza vizuri ili hativo lisloti.	

Kielelezo Na 14.1: Sampuli ya majibu sahihi katka swali la 14.

Katika Kielelezo Na. 14.1 mtahiniwa alichanganua kwa usahihi njia tano anazoweza kutumia mwali mu ili kuifanya darasa kuilivu.

Kwa upande mwingine watahiniwa 418 (22%) walikuwa hawana maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya nidhamu ya darasa katika kujifunza. Kwa mfano baadhi ya watahiniwa waliandika hatua za kuchukua endapo darasa haliko katika hali ya utulivu kama; *kuwaadhibu wapiga kelele, kumwuliza monita majina ya wapiga kelele, kuadhibu darasa zima, kuwatoa darasani na kuwapa kazi za nje*. Kielelezo Na. 14.2 ni sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali hili.

14.	Njia ; Ni moja ya taratibu ambayo anatumia tanapaso kuhumia mwali mu anawezetu hiki suala zima la upundishaji na ujifunzi nzuri clarasani . Zifuatizo ni njia anazoweza kuhumiwa mwali mu ili kuweka darasa kahka hali ya utulivu nzuri ni : Njia ya picha na michoro ; Hirinimo ja ya njia ambayo mwali mu anawezetu humia ili kuweka darasa kahka hali ya utulivu wa kati wa kufundisha na ujifunzi zaji kwa wanafunzi wawapo clarasani njia ya picha na michoro inatalikiwa ihumiko .
14.	Kwa wanafunzi watati wa ujifunzi zaji wa oclarasani . Njia ya lugha ya alama ; Hirinimo ni moja ya njia ambayo anazoweza kuhumiwa mwali mu ili kuweka darasa kahka hali ya utulivu ni lazima awezekuhumiwa njia ya maandishi ya nukta nundu kahka kufundisha wanafunzi clarasani .
	Njia ya lugha ya alama mguso . Mwali mu ili awezekuhumiwa darasa kahka hali ya utulivu ni lazima awezekuhumiwa njia ya lugha ya alama mguso kwa wanafunzi wenye mahitaji ya kiono .

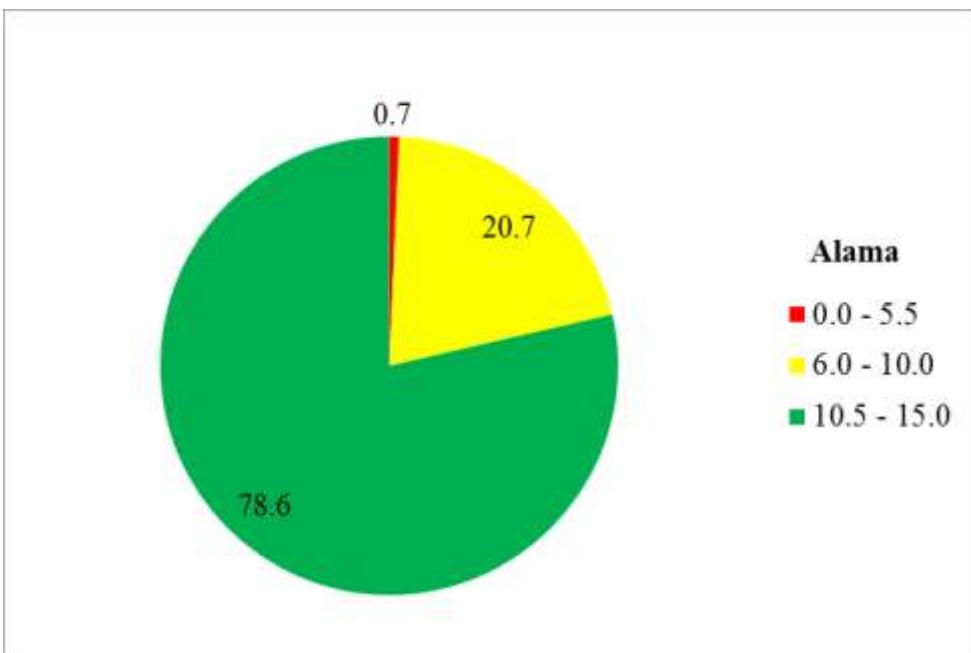
Njia' ya Maandalishi; ili mwalum u awere kuweka darasa katika hali ya uli. Nu ni lazima ahumie njia ya maandalishi kwa kufundisha darasani.
Kwa hiyo basi ni muhimu mivali mu awere kuhimia njia mbalimbali ili kuweza kuweka darasa katika hali ya tulivu na kujidro mwarafunzi kuelewa haraka katika usalo la ufundishaji

Kielelezo Na. 14.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi kwa swali la 14

Katika Kielelezo Na. 14.2 mtahiniwa alichanganua njia mbalimbali za kufundishia badala ya njia za kutumiwa na mwalimu ili kuweka darasa katika hali ya tulivu.

2.2.5 Swali la 15: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA

Katika kujibu swali hilo, mtahiniwa alitakiwa kueleza kwa kina umuhimu wa kufanya uchambuzi wa muhtasari wa somo la TEHAMA kama maandalizi muhimu ya ufundishaji na ujifunzaji. Jumla ya watahiniwa 2,893 (93.2%) walifanya swali hilo. Kati ya watahiniwa hao, watahiniwa 2,872 (99.3%) walipata alama 6 hadi 14. Kwa ujumala swali hilo lilikuwa na kiwango kizuri cha ufaulu kama Chati Na. 15 inavyooonesha.

Chati Na.15: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 15

Uchambuzi unaonesha kuwa asilimia 78.6 ya watahiniwa walikuwa na ufaulu mzuri wa alama 10.5 hadi 15; asilimia 20.7 walikuwa na ufaulu wa wastani wa alama 6 hadi 10 na asilimia 0.7 ndio pekee waliokuwa na ufaulu hafifu wa alama 0.0 hadi 5.5.

Uchambuzi unaonesha kuwa asilimia 99.3 ya watahiniwa waliweza kueleza kwa kina umuhimu wa kufanya uchambuzi wa muhtasari katika somo la TEHAMA. Baadhi ya hoja sahihi zilizoelezwa na watahiniwa ni; *kumsaidia mwalimu kufahamu mada zote zilizopo kwenye somo husika, kumsaidia mwalimu kufahamu zana za kutumia, humsaidia mwalimu njia za upimaji kwa kila mada, kumsaidia mwalimu mbinu za kutumia kwa kila mada.* Mtahiniwa mwingine aliandika kuwa; *humsaidia mwalimu kuandaa azimio, humsaidia mwalimu kutambua njia za kufundishia, humsaidia mwalimu kutambua mada zote.* Hii inaonesha kuwa watahiniwa walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu umuhimu wa uchambuzi wa muhtasari wa somo la TEHAMA. Kielelezo Na.15.1 kinaonesha sampuli ya majibu sahihi katika swali hili.

15:	<p>Mhutasiari ni mwongozo uliordanalivu madumu katumiks katika mhakato wa ujindishaji na ujifunzeji kuoneesta malengo ya somo mada za somo na Idadi ya Vipinde Vinayotakiwa kwa kila mada na kila tare za kuu mwaka. Mhutasiari wa somo unau mhimu mkuuwa sana katika mhakato wa ujfundishaji na ujifunzeji. Hiiyo ujifundishaji ni Umuhimu wa Uchambuzi wa mhutasiari wa somo la TEHAMA:-</p> <p>Hutusaidia kujua Malengo mhutasiari wa somo hekusaidia kujua malengo ya somo ya liyokusudiwa kufundishwa kwa kila mada na malengo hayo yamegawanyiko katikwa makundi makuu mawili malengo makuu na malengo mahususi. Hiiyo umuhimu mjeawapo wa kuchambua mhutasiari ni katusaidia walimaa kujua malengo ya liyokusudiwa katikwa ujfundishaji na ujifunzeji.</p>
-----	---

Hutusaidia kujua mada: Hii pia ni muhi
mu katika ujundishaji na ujifunzaji mhata
sani humsaidia mwilimue kujua mada ziliz
pangwe kufundishwa kwe kila starasi no
katika Somo la TEEAMA: hiiyo katika kucha
mbao mhutasi humsaidio mwilimue kujua
mada pangwe zo Somo la TEEAMA:

Hutusaidio kujua Idadi ya Vipindi:
zia katika kuchambus mhutasi wa Somo k
TEEMA unatusaidia sans walimue kujua klabi
ya vipindi vinayotakiwa kufundishwa kito mada
ya mhutasi hiiyo ni muhimu kuchambus
mhutasi klabi ya tueri kufundisho:

15: Hutusaidi kuandaa azimio la kazi: Hii
zia ni umuhimu wa ujundishaji na uj
ifunzaji unadetaka no mhutasi: Ucham
bezi wa mhutasi unatusaidia kuandaa
azimio la kazi kwa kuangalia mada kuu
na mada ndogo, malengo, Idadi ya Vipindi na
sans zo kujundisho na kujifunzia.

Hutusaidia kujua sans au Vifaa vyo
kujundishia na kujifunzia: katika Uchamb
uzi wa mhutasi mwilimue hunupako kwa
kujua sans zilizopendeko zuto katika mhak
to wa ujundishaji na ujifunzaji: Hiiyo katika
Uchambuzi wa mhutasi unatusaidio kujua
sans au vifaa vitakanyotumika katika kuj
ndisho ne kujifunzia Somo la TEEAMA.

Hinobasi: katika mhakote wa ujundisho
na ujifunzaji ni yemo kuzingatia uchambuzi
wa mhutasi klabi ya kuandaa kujundisho.
Kuna mambo yanaweso kutekao kama mwilimue
hata chambus mhutasi kama vifaa, kutekufu
a malengo yaliyobusaidia kudubu kwe kisan
yo cho upauli wa wamijanzi no kujidhera
muda:

Kielelezo Na.15.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 15

Katika Kielelezo Na.15.1 mtahiniwa alieleza kwa usahihi umuhimu wa kufanya uchambuzi wa muhtasari wa somo la TEHAMA kama maandalizi muhimu ya ufundishaji na ujifunzaji.

Kwa upande mwingine asilimia 0.7 ya watahiniwa walipata alama 0.0 hadi 5.5. Baadhi yao walieleza kwa usahihi hoja mbili au tatu za umuhimu wa kufanya uchambuzi wa muhtasari kama maandalizi muhimu ya ufundishaji na ujifunzaji lakini hoja zikakosa mantiki hivyo kupata alama chache. Kwa mfano, mtahiniwa mmoja aliandika hoja mbili sahihi ambazo ni *kumsaidia kuandaa azimio, kutambua mada anazotakiwa kufundisha* na kukosa hoja mbili ambazo ni, *humsaidia mwalimu kufundisha kwa mafungu mafungu*. Wapo watahiniwa wengine walioandika umuhimu wa kitabu cha kiada kama vile; *kumsaidia mwalimu kuaanda nukuu za somo, hutoa mazoezi mbalimbali yanayoendana na mada husika, huonesha majaribio mbalimbali yanayotakiwa kufanyika kwa kila mada*. Kielelezo Na. 15.2 kinaonesha sampuli ya majibu ya mtahiniwa yasiyo sahihi.

15. Utatasi ni umuhimu wa kufanya uchamburi wa muhtasari wa somo la tehana Kama maandilici muhimu ya ufindishaji na ujifunzaji Kama ifuatavye. Hutsaidia kujua Kama muhtasari wa somo unarendana na umri na uleza wa walengus; Mwalimu orapya una kufanya uchamburi sababhi wa muhtasari la ke ili kujua Kama muhtasari hne unarendana na umri wa wanafunzi pamoja na uleza nayo au hanendani.

Hutsaidia kujua Kama muhtasari wa somo unarendana na mtaala busikaji Endapo mwalimu ataafanya uchamburi wa muhtasari kwa usahihizi zaidi basi ita meidio yeye kujua Kama muhtasari hno ni un mtaala busikaji au sih wa rotaala hno.

Hutsaidia kitambua ubora na mapungufu ya muhtasari; kipiti a uchamburi kwa ofanya na mwalimu wa kati wa maandalishi ya ufindishaji basi ita meidio yeye kitambua kama muhtasari hno una ubora au hanira.

Hutsaidia kuchibiti ubora wa elimu ochini; Mwalimu endapo ataafanya uchamburi yakinifu wa muhtasari sapa' wa somo la tehana basi atakuna amewera kuchibiti ubora wa elimu.

15. Hutsaidia kufanya utatuvi wa changamoto zilizemo kueye muhtasari wa somo; Baadhi ya changamoto na makosa antayo yapo Katika muhtasari wa somo hujiki huvera kitatu kina kipitie uchamburi yakinifu wa muhtasari Changamoto hiza ni Kama wile makosa ya kiuandi thi.

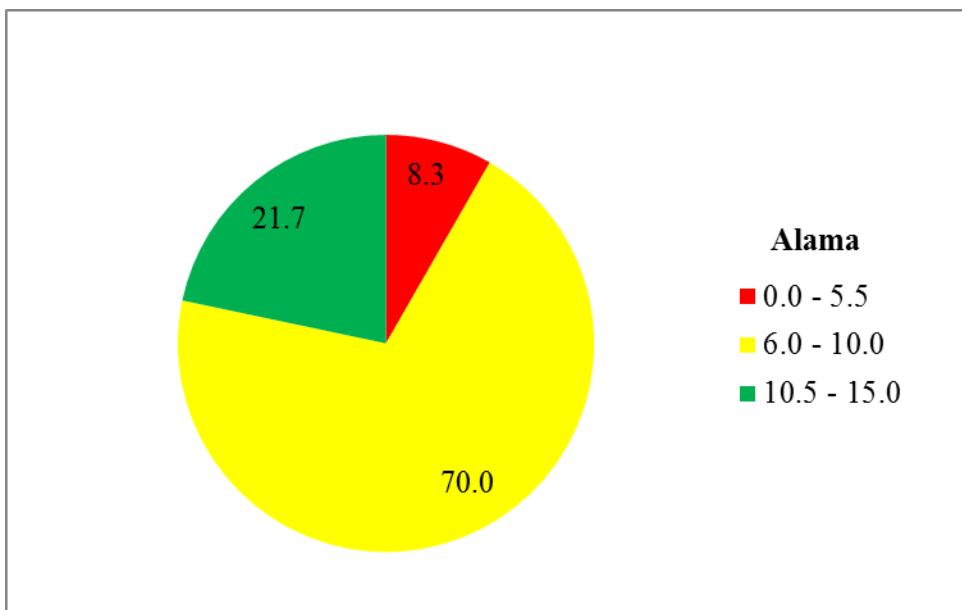
Kwajimba muhtasari wa somo la tehana ni muhimu sara kufangizi uchamburi wa kati wa maandalilici ya ujifunzaji na ufindishaji kuani huse idis kujua Mapungufu na ubora wa kitala busika.

Kielelezo Na. 15.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 15

Katika Kielelezo Na. 15.2 mtahiniwa alieleza umuhimu wa mtaala badala ya kueleza umuhimu wa kuchambua muhtasari.

2.2.6 Swali la 16: Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA

Katika swali hilo mtahiniwa alitakiwa kujadili misingi mitano anayotakiwa kuzingatia mwalimu wa somo la TEHAMA katika kubuni na kutengeneza zana za kufundishia na kujifunzia. Jumla ya watahiniwa 2,663 (85.8%) walifanya swali hilo, kati yao watahiniwa 2,442 (91.7%) walipata alama 6 hadi 14. Kwa ujumla swali hilo lilikuwa na kiwango kizuri cha ufaulu. Chati Na. 16 inaonesha muhtasari wa mchanganuo wa kiwango cha ufaulu katika swali hilo.

Chati Na. 16: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 16

Kama inavyooneshwa katika Chati Na. 16, asilimia 21.7 ya watahiniwa walifanya swali hilo walikuwa na ufaulu hafifu wa alama 10.5 hadi 14; asilimia 70.0 walikuwa na ufaulu wa wastani wa alama 6 hadi 10 na asilimia 8.3 walikuwa na ufaulu hafifu wa alama 0 hadi 5.5.

Takwimu zinaonesha kuwa, asilimia 91.7%) walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu misingi ya kubuni na kutengeneza zana. Baadhi ya majibu yaliyotolewa na watahiniwa ni: *umri na kiwango cha kuelewa wanafunzi, uelewa wa lengo mahususi, upatikanaji wa malighafi, udadisi na ufikirishaji, uhusiano wa zana na mada*. Pia mtahiniwa mwagine aliandika kuwa; *uzingatiaji wa lengo mahususi, kuzingatia umri,*

kuzingatia upatikanaji malighafi, kutengeneza zana zenye kuleta udadisi. Kielelezo Na. 16.1 kinaonesha sampuli ya majibu ya mtahiniwa aliyejibu swali hili kwa usahihi.

16	<p>Zana za kufundishia na kufunzia ni yonda ya viti anayo vitemu mwalimu ambayo huandaliwa kuhika kuhika mada anayofundisha ili kumtaz kurasi pishi soro na kompunuzia maezo ya kile ana cho kifundisha. yifuatayo ni msingi ya kuzingatia kwa mwalimu na somo le TETAMA kuhika kuboni na kute nyanya zana za kufundishia na kufunzia</p> <p>Msingi wa kuzingatia utheziano uliopo keli ya zana inayoadhui na mada inayofundisha, aii maezthu ya soro Mwalimu ni larini ati mbue kama zana anayoranda inahusianana maezthu ya soro anayotangia kufundisha. ili zana kio 18ipotishe maand ya mada au ma udhui Fulani kuz wanafunzi</p> <p>Msingi wa kuzingatia ukubua ba zana na usalama wake kwa wanafunzi mwalimu hano huch. Kuzingatia zana anayoranda ina</p> <p>16 ukulue gani na jo ni rafiki kuh wanafunzi anayenda kufundisha kuusitama ili awzo fuendea zana rafiki kuh wanafunzi nito</p> <p>Msingi wa kuzingatia ukelwa wa wanafunzi kuhusiana na mada anayofundisha Mwalimu Caima Gingati wanafunzi wako na nzelwa kiasi gani kuhusiana na kile kina ola andaliwa kufundishia ili aburi au atezozze zana iftekayo haorzeza maanta na ulewa kuh ushara na soro</p> <p>Msingi wa kuzingatia Ummi na wanafunzi na idadi yao kuhika darasa chali jumliko kuanahamu kusee andaa cana bila kaya ina furusha na wanafunzi ha ummi gani na kaa idadi tpi kugo ni mithimur kulantru ummi wa wanafunzi wako ili wendae zana inayo ondana nao na idadi yao.</p>
----	---

	<p>Kutambua Namni ya uDaktari - na zana au pachanzi ya kutengeneza zana za kufundishia na kujifunzia laimea usingatue zana lenayisibuni au kutengeneza ni rafisi kupati kama kahka mazingira ulopo ili kumtini fisha tendo la ujifunzaji na kuokos muda Huyu basi zana za kufundishia na kujifunzia zina umuhimu sana. kwani kuhusu hu pendo la ujundishaji na ujifunzaji pia humufanya mwanafunzi aye mbadisi na mb</p>
--	---

Kielelezo Na. 16.1: Sampuli ya majibu sahihi katika swali la 16

Katika Kielelezo Na. 16.1 mtahiniwa alieleza kwa usahihi misingi inayotakiwa kuzingatiwa wakati wa kubuni na kutengeneza zana.

Uchambuzi wa majibu ya asimmia 8.3 ya watahiniwa waliokuwa na ufaulu hafifu wa alama 0 hadi 5.5 ulionesha kuwa watahiniwa hao walikuwa hawana maarifa ya kutosha kuhusu misingi ya kuzingatia wakati wa utengenezaji wa zana. Baadhi yao walieleza sifa za zana za kufundishia badala ya misingi ya kubuni na kutengeneza zana za kufundishia na kujifunzia. Kwa mfano, mmoja wa watahiniwa aliandika zana za kufundishia na kujifunzia zionekane, zana ziwe imara, zana ziendane na mada, zana hizo ziwe zimepakwa rangi. Mwingine aliandika kuhusu maandalizi ya zana kwa kutoa hoja kama vile; *uchoraji rahisi, maandishi rahisi matumizi ya rangi, uchapaji wa maandishi na kufaragua*. Kielelezo Na. 16.2 kinaonesha sampuli ya majibu yasiyo sahihi ya mmoja wa watahiniwa.

	<p>16 Tehama ni teknologia ya haban na mawasiliano ambayo inajihusisha na uchunguzi, uchambuzi na uwashili shaji wa taanifa au habari. Ifuatayo ni misingi anayofakiwa kuzingatia mwalimu uti somo la tehama katika Kubuni na Kutengeneza zana za kufundishia na kujifunzia. Uoni - mwalimu wa Tehama anapofaka Kubuni au Kutengeneza zana zake anapawala kuzingatia mengi wa uoni kwa wale mwanafunzi wenye ohangamofa ya uoni.</p>
--	---

	<p>Usikivu - Pia mwahini anapo bini au kutengeneza zana anapo swa kuringatia' wanafunzi wenyre Changamoto ya usikivu kuwa ku hakikisha nao wanafaidika Katika tendo zima la ujifunzaji na ujifundishi</p> <p>Masikizi - Maono - Mwahini wa somo la tehamu pia anapawu Kuringatia wale wanafunzi wenyre Changamoto za uoni na usikivu kuwa wakati mmoja kuwa kuringatia tia aina zya zana atazo lengeneza.</p> <p>Mgusisi - wanafunzi wengine mlango wao wa jahamu umebaki mmoja Kugusa idivyo atavyowe za kutabubua vifu hivyo mwa limu anapawu kuringatia tiko.</p> <p>Harufu / hisia - wakati mwi ngine wanafunzi wenyre Changamoto ya uoni na usikivu kujapamoja huu a wana fumia harufu Katika Kyrufu nia au lebo mbalimbali hivyo mwahini anapawu kuringatia</p> <p>Hivyo bari mwahini anapa zingatia hayo yote atawere kutanya darala take kuwa liko Katika hali ya - Ushinkisho.</p>
--	---

Kielelezo Na. 16.2: Sampuli ya majibu yasiyo sahihi katika swali la 16.

Katika Kielelezo Na 16.2 mtahiniwa alieleza makundi ya zana badala ya kuandika misingi ya kuzingatia wakati wa kutengeneza zana za kufundishia na kujifunzia.

3.0 UCHAMBUZI WA UFAULU WA WATAHINIWA KATIKA KILA MADA

Jumla ya mada nne (4) zilitahiniwa katika somo la TEHAMA ambapo mada tatu (3) ziliwa na kiwango kizuri cha ufaulu na mada moja (1) ilikuwa na kiwango cha wastani cha ufaulu. Mada zilizokuwa na kiwango kizuri cha ufaulu ni; *Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa somo la TEHAMA* (94.07%), *Misingi ya kufundishia na kujifunzia soma la TEHAMA* (95.9%)

na *Ufundishaji wa masomo za mfano* (71.18%). Aidha, mada ya *Upimaji* ilikuwa na kiwango cha wastani ambacho ni asilimia 55.25 Kiwango hiki cha ufaulu cha wastani katika mada hii kilisababishwa na watahiniwa kutokuwa na uelewa wa kutosha katika baadhi ya vipengele vyta mada hii ikiwa ni pamoja na kipengee cha jedwali la utahini.

Uchambuzi linganifu kwa miaka mitatu 2019, 2020 na 2021 unaonesha kuwa mada ya *Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA* imeendelea kuwa na ufaulu mzuri kwa asilimia 84.7 (2019), 87.4 (2020) na asilimia 94.07 (2021). Mada ya *Misingi ya Kufundishia na Kujifunzia Soma la TEHAMA* pia imeendelea kuwa na ufaulu mzuri wa asilimia 99.1(2019), 83.2 (2020) na asilimia 95.9 (2021). Aidha, mada ya *Ufundishaji katika Masomo ya Mfano* ilikuwa na ufaulu unaopanda na kushuku ambapo mwaka 2019 ulikuwa na ufaulu wa asilimia 70, asilimia 49.4 (2020), na asilimia 71.18 (2021). Mwisho, ufaulu katika mada ya *Upimaji* umeshuka kutoka ufaulu mzuri mwaka 2019 hadi wastani kwa mwaka 2020 na 2021. Katika miaka hiyo, ufaulu katika mada hiyo ulikuwa asilimia 76.2 (2019), asilimia 49.4 (2020) na asilimia 55.25 (2021).

4.0 HITIMISHO

Uchambuzi wa kiwango cha ufaulu wa watahiniwa umefanyika kwa kila swali lililotahiniwa katika mtihani wa somo la TEHAMA 2021. Kwa ujumla kiwango cha kufaulu cha watahiniwa kilikuwa kizuri kwa sababu watahiniwa wote waliofanya mtihani huu walifaalu. Watahiniwa walijibu maswali kwa kadri ya maelekezo ya kila sehemu kwa usahihi. Ufaulu huu mzuri umetokana na watahiniwa kuwa na maarifa ya kutosha katika mada zilizotahiniwa.

Aidha, pamoja na kuwa na kiwango kizuri cha kufaulu, watahiniwa wachache walishindwa kujibu baadhi ya maswali kwa sababu ya kutokuwa na stadi na maarifa ya kutosha na kushindwa kutambua maana halisi ya dhana na matakwa ya swali.

Tathmini ya uchambuzi kwa kila swali ilionesa kuwa, ufaulu wa watahiniwa ulikuwa mzuri katika maswali kumi na tatu (13), wa wastani katika swali moja (1) na hafifu katika maswali mawili (2).

Baraza la Mitihani la Tanzania linatumaini kuwa matokeo haya mazuri yatadumishwa na jitihada zitafanyika katika kuboresha ufundishaji na

ujifunzaji katika mada moja ya *Upimaji* ambayo ilikuwa na ufaulu wa wastani.

5.0 MAPENDEKEZO

Ili kuongeza ufaulu katika mada ya Upimaji iliyokuwa na ufaulu wa wastani na kuendeleza ufaulu katika mada zote zilizokuwa na ufaulu mzuri, yafuatayo yanapendekezwa kufanyika:

- (a) Wanachuo wapewe kazi mradi katika mada ya Upimaji kama vile utumia kanuni za maandalizi ya upimaji ikiwa ni pamoja na maandalizi ya jedwali la utahini, kuandaa zana za upimaji na kuzitumia katika ufundishaji kiduchu katika mazingira ya halisi.
- (b) Wakufunzi wawashirikishe wanafunzi katika kuwapa kazi binafisi na za vikundi katika kuandaa mazoezi ya darasani pamoja na kufanya mrejesho wa usahihishaji ili kuwajengea umahiri katika upimaji wa wanafunzi darasani.
- (c) Mbinu mbalimbali za kujifunzia kama vile onesho mbinu zitumike ili kuwapa wanafunzi umahiri katika nyanja ya upimaji wa wanafunzi kama vile aina za upimaji, maandalizi ya upimaji pamoja na matumizi yake.

Kiambatisho

MUHTASARI WA UFAULU WA WATAHINIWA KATIKA SOMO LA TEHAMA

Na		Namba ya swalii	Ufaulu katika kila swalii (%)	Wastani wa ufaulu katika kila Mada(%)	Maoni
1	Misingi ya Ufundishaji na Ujifunzaji Somo la TEHAMA	11	95.9	95.9	Vizuri
2	Maandalizi ya Ufundishaji na Ujifunzaji wa Somo la TEHAMA	4	99.2	94.07	Vizuri
		5	99.9		
		13	99.5		
		14	78		
		15	99.3		
		16	91		
		1	91.1		
3	Ufundishaji wa Masomo ya mfano	2	100	71.18	Vizuri
		3	101.4		
		6	87.3		
		8	12		
		9	97.8		
		12	28.6		
4	Upimaji	7	81.9	55.25	Wastani
		10	28.6		

